

MASTEROPPGAVE

Emnekode:SO330S

Navn på kandidat: Ida Løvdahl Alvsen

«Å se verden med to øyne – en kvalitativ studie i Danmarks Radios arbeid med konstruktiv journalistikk»

Dato: 15.8-2018

Totalt antall sider: 89

Forord

Arbeidet med denne oppgaven har vært lang og tung, men også veldig interessant og lærerik. har vært en interessant og lærerik prosess. Jeg har fått masse ny innsikt i en journalistisk retning det ikke er forsket så mye på, og det har vært veldig verdifullt for meg personlig.

Jeg vil rette en stor takk til informantene min på Danmarks Radio. Uten dem hadde denne oppgaven aldri sett dagens lys.

Jeg hadde aldri kommet i mål uten uvurderlig hjelp og støtte fra veilederen min Birgit Røe Mathisen.

Jeg vil også takke kjæresten min Jan Erik som har holdt ut med meg gjennom denne hektiske tiden, og bidratt med hjelp og støtte.

Sammendrag

I denne studien har jeg prøvd å få et innblikk i hva konstruktiv journalistikk er, og hvordan man kan arbeide med det i praksis.

For å undersøke dette har jeg intervjuet fem informanter fra Danmarks Radio. Tidligere sjefsredaktør Ulrik Haagerup, og fire redaktører. I tillegg vil jeg gjøre en innholdsanalyse av tre nyhetssaker fra DR Nyheters TVAvisen. Jeg skal også gjøre rede for litteraturen som fins om temaet og se det i forhold til mine egne funn.

Konstruktiv journalistikk har både tilhengere og kritikere. De som jobber med konstruktiv journalistikk mener det er en bedre måte å løse samfunnsoppdraget på, en måte å gjenvinne tillitt og muligens kan bidra til å bedre mange av problemene media står ovenfor i dag. Dette skal jeg se nærmere på i denne oppgaven, og håper med det på å kunne bidra til å øke kunnskapen på området.

Innhold

Forord	1
Sammendrag	2
1.0 Innledning.....	5
1.1 Bakgrunnen til konstruktiv journalistikk i Danmarks Radio.....	6
1.2 Mediekrisa	6
1.3 Skjevt verdensbilde.....	7
1.4 Publikum.....	7
1.5 Motbevegelser	8
1.6 Ulikte syn.....	8
2.0 Teori og bakgrunn	9
2.1 Innledning	9
2.2 Konstruktiv journalistikk i praksis	10
2.2.1 Begrepet konstruktiv journalistikk	10
2.2.2. Positiv psykologi og konstruktiv journalistikk.....	11
2.2.3 Å arbeide med konstruktiv journalistikk	11
2.2.4 Eksempel på konstruktiv journalistikk	13
2.3 Journalistikkens endringer og utfordringer	15
2.3.1 De nye utfordringene	15
2.3.1.a) Økt konkurranse.....	15
2.3.1 B) Mindre tid.....	16
2.3.1 C) Sviktende oppslutning.....	16
2.3.1. D) Tillit	17
2.3.2 Medienes samfunnsoppdrag	19
2.4. Journalistiske motbevegelser og kritikken av konvensjonelle nyhetsmedier.....	21
2.4.1 Kritikken av de konvensjonelle nyhetsmediene	21
2.4.2 Journalistiske motbevegelser	23
2.5 Medias påvirkning på publikum.....	26
2.5.1 Publikums oppfatning av verden	26
2.5.2 Når nyheter skaper engstelse	28
2.5.3 Konstruktiv journalistikk påvirkning på publikum.....	29
2.5.4 Løsningsjournalistikks påvirkning på publikum	31
2.5.5 Kritikken av konstruktiv journalistikk.....	32
3.0 Metode-innledning	34
3.1 Min introduksjon	34

3.2 Utvelgelse av case og informanter.....	35
3.3 Kvalitativ metode	36
3.4 Intervjuene	37
3.4.1 Intervjuguider.....	37
3.4.2 Gjennomføring av intervjuer.....	37
3.4.3 Analyse av intervjuene.....	38
3.4.4 Personvernombudet.....	39
3.5 Innholdsanalyse	39
3.5.1 Utvalget.....	40
3.5.2 Metode og analyse	40
3.6 utfordringer under arbeidet med oppgaven.....	41
3.6.1 Forsker i eget felt	41
3.6.2 utfordringen med å være objektiv	42
4.0 Innholdsanalyse	43
4.1 Innledning og metode	43
4.2 Sak 1: «Hjelper tørkerammede bønder»	44
4.3 Sak 2: «Hvitvask-fortjeneste doneres vekk».....	45
4.4 Sak 3: «Betaler 9 millioner etter lønnsnytt»	46
4.5 Oppsummering:	48
5.0 Analyse av intervju fra Danmarks Radio	49
5.1 Bakgrunn og innføring.....	49
5.1.1 Bakgrunnen	50
5.1.2 Innføringen av konstruktiv journalistikk	51
5.2 Hvordan forstår informantene konstruktiv journalistikk	53
5.3 Kritikken og skepsisen mot konstruktiv journalistikk	59
5.3.1 Informantenes førsteinntrykk, og hvordan det endret seg.....	60
5.3.2 Responsen fra andre i media	62
5.3.3 Konstruktiv journalistikk vs. positiv og ukritisk journalistikk	66
5.3.4 Konstruktiv journalistikk vs. Aktivisme.....	68
5.4 Troverdighet og forhold til publikum.....	69
5.4.1 Publikums holdninger	70
5.4.2 Publikums tillitt.....	71
5.4.3 Medias påvirkning på publikum	72
5.4.4 Nyhetenes påvirkning på informantene	74
6.0 Konklusjon	77

6.1 Hvordan forstår informantene i Danmarks Radio konstruktiv journalistikk og hvordan kommer det til uttrykk i deres nyhetssendinger?	77
6.2 Kritikken og reaksjonene	78
6.3 Publikum	79
6.3 Avsluttende tanker	79
7.0 Litteraturliste	81

1.0 Innledning

I denne oppgaven vil jeg undersøke fenomenet konstruktiv journalistikk nærmere. Danmarks Radios nyhetsredaksjon har vært tidlig ute med å inkludere konstruktive saker i sine nyhetssendinger og har nå gjort det til en mer eller mindre internalisert del av arbeidet med nyheter. Jeg har valgt å fokusere min forskning på hvordan journalistene i Danmarks Radio forstår og arbeider med konstruktiv journalistikk.

Empirien henter jeg fra kvalitative dybdeintervju med fire redaktører og daværende sjefsredaktør i DR, Ulrik Haagerup. I tillegg vil jeg gjøre en innholdsanalyse av nyhetssaker fra Danmarks Radio.

Problemstillingen min er som følger:

- Hvordan forstår Danmarks Radio begrepet konstruktiv journalistikk og hvordan kommer det til uttrykk i Danmark Radios(DR) nyhetssendinger?

Jeg vil belyse problemstillingen min ved hjelp av følgende forskningsspørsmål:

- Hva legger informantene i begrepet konstruktiv journalistikk?
- Hva kjennetegner DR's konstruktive nyhetssaker, og hvordan presenterer de dem?
- Hvordan var informantenes første møte med konstruktiv journalistikk?
- Hvordan opplever informantene at andre medier og publikum responderer på deres konstruktive nyhetssaker?
- Hva kan konstruktiv journalistikk tilføre journalistikken?
- Hvordan passer konstruktiv journalistikk inn i samfunnsrollen, slik informantene ser det?

Videre i denne innledningen vil jeg forklare litt av bakgrunnen til konstruktiv journalistikkens inntog i Danmarks Radio, og gå gjennom temaene jeg vil belyse i oppgaven min.

1.1 Bakgrunnen til konstruktiv journalistikk i Danmarks Radio

Danmarks Radios (DR) nyhetsavdeling er kjent som en foregangsredaksjon når det gjelder å ha konstruktiv journalistikk i sine nyhetssendinger. Tidligere sjefsredaktør Ulrik Haagerup har foruten å være den som introduserte konstruktiv journalistikk i egen redaksjon, skrevet bøker og drevet med undervisning og foredrag temaet verden rundt.

Haagerup begynte selv, som ung i yrket å stille spørsmål ved hvordan journalistene utfører jobben sin. Han begynte å føle at det sterke fokuset på negative nyheter førte til at publikum fikk et begrenset bilde av verden rundt seg. Han skriver i sin bok "Constructive news" at journalistene «ser verden med ett øye» og dermed unnlater å fortelle hele historien. (Haagerup 2014). Denne erkjennelsen førte til at han gradvis endret måten han selv jobber på.

Det er mange som forfekter de samme meningene som Haagerup, og enkelte har gjort det til en nisje der de utelukkende lager konstruktive saker i sine publikasjoner. Eksempler på dette er det engelske magasinet «Positive News» og «Verdens beste nyheter» her i Norge.

Danmarks Radio er Danmarks rikskringkaster og er dermed i en helt annen posisjon. De kan ikke velge å fokusere utelukkende på konstruktive nyhetssaker. De må gjøre det til en del av sin mer tradisjonelle, løpende nyhetsdekning. Dette gjør deres erfaringer spesielt interessante og overføringsverdien til andre tradisjonelle nyhetsredaksjoner stor. På hvilken måte de gjør dette og hvordan de konstruktive nyhetssakene framstår vil derfor være en viktig del av mitt arbeid.

1.2 Mediekrisa

De tradisjonelle mediene har de senere årene gått gjennom det mange beskriver som en krise. Opplagene går ned, annonseinntektene går ned og mange journalister har mistet jobben. Med innføringen av nettaviser kom det også mange nye konkurrenter, og viktigheten av å være først ute med siste nytt har blitt mye større.

Denne omstillingen har vært veldig vanskelig for mange. Løsningen flere ser ut til å gå for er å få færre til å gjøre mer, raskere. Dette skapt diskusjoner i medie verden Både om dette nye jaget går ut over kvaliteten på produktet nyhetsmediene selger, og om det er rette veien å gå. (eks. Peters og Broersma 2013 og Bjerke 2011)

1.3 Skjevt verdensbilde

Forskning viser at publikum har et veldig skjevt bilde av hva som foregår i verden. Den verdenskjente professoren i internasjonal helse, Hans Rosling, har ved flere anledninger sagt at man ikke må ty til mediene hvis man vil forstå verden. I sine svært populære TEDx talksforedrag og i boken sin «Factfulness», som kom ut i 2018, etter Rosings død, har han lagt fram statistikk på hvordan det egentlig står til med verden og hvor skjevt syn på virkeligheten folk flest egentlig har. (Rosling 2018).

Hans Rosling mente det var mange årsaker til hvorfor vi har et så skjevt bilde av verden. Media er en av dem.

1.4 Publikum

Det skjeve bildet mediene presenterer kan også få andre konsekvenser.

Forskning viser at nyhetene kan skape redsel og engstelse hos publikum. I mange tilfeller står ikke engstelsen i stil med realitetene.

Videre viser den at det er følelsen av håpløshet, at det ikke er noe man kan gjøre og at det ikke fins noen løsning på problemene, som framkaller mest angst hos folk. (Larssen 2014).

Følelsen av å ikke kunne gjøre noe, og at verden bare er negativ kan føre til at publikum «kobler ut», blir nummen for sterke inntrykk og i siste instans likegyldig til det som meldes. Dette fenomenet kalles compassion fatigue og rammer i all hovedsak mennesker som arbeider tett med ofre for dramatiske hendelser. Men flere medieforskere har påpekt at dette nå også ser ut til å ramme mediebrukere. En annen måte å unngå å ta inn over seg den voldsomme mengden negative inntrykk er å rett og slett «kobler ut» nyhetene i sin helhet, og ikke leser eller ser de lengre. Noe mange faktisk også gjør (Gyldensted 2015 s. 148).

Publikum gjør seg naturligvis også egne erfaringer i livet. Hva gjør det med tillitten til mediene når publikum opplever at mediene presenterer en helt annen virkelighet enn den de selv opplever?

Publikums tillitt til mediene er lav. (Se for eksempel Peters og Broersma red. 2013 s. 15) Det har den vært lenge, men med inntoget av de nye mediene kan publikums tillitt bli et være eller ikke være for de tradisjonelle nyhetsmediene.

1.5 Motbevegelser

Disse endringene har også gitt vind i seilene til nye journalistiske retninger og motbevegelser som civic journalism, explanatory journalism og slow journalism for å nevne noen.

Konstruktiv journalistikk føyer seg også inn i dette bildet, og mye av kritikken journalister som jobber med konstruktiv journalistikk retter mot de konvensjonelle nyhetsmediene korresponderer med de andre motbevegelsenes.

I boken sin hevder Haagerup at flere konstruktive nyheter har ført til at seertallene til Danmarks Radio har gått opp, at de får flere positive tilbakemeldinger og innspill fra seerne og at tillitten til DR har blitt større. (Haagerup 2014)

Han mener innføring av flere løsningsorienterte nyheter altså føre til en bedring på mange felt. Både økonomisk, tillittmessig og fører til at journalistene gjennomfører sitt samfunnsoppdrag på en bedre måte. Dette er påstander jeg skal se nærmere på.

1.6 Ulikte syn

Konstruktiv journalistikk er ikke så lett å definere. Det er fortsatt mange tolkninger av hva som egentlig ligger i begrepet. Det jobbes på forskjellige måter og det er flere forskjellige typer nyhetssaker som blir påsatt merkelappen konstruktiv journalistikk av de som lager dem. Dette skaper selvsagt også grobunn for forskjellige oppfatninger, og kanskje også misoppfatninger, av hva det egentlig dreier seg om. Dette noe jeg skal utforske nærmere.

Mye av kritikken mot konstruktiv journalistikk går på at det er nyheter av «lavere kvalitet». Myke nyheter eller nyheter som er ukritiske og går makthavernes ærend. De påstandene vil jeg undersøke i min oppgave.

Journalister som er kritiske til konstruktiv journalistikk har sett på det som et angrep på den kritiske journalistikken, eller forsøk på å skjule den "harde sannheten". Andre igjen mener konstruktiv journalistikk dreier seg om å gå de sittende politikeres ærend ved å presentere ting som faktisk fungerer, og ellers lage saker om søte hundehvalper og kos. De ser altså på konstruktive nyheter som saker av lavere "kvalitet" enn de tradisjonelle kritiske nyhetene. Dette er det totalt motsatte av hvordan Haagerup beskriver konstruktive nyheter. Han mener for det første at den konstruktive journalistikken fortsatt er kritisk, bare ikke negativ, og at i stedet for å bare peke på problemer leter man også etter løsninger

Jeg håper med min oppgave på å bidra til å få litt mer klarhet i hva konstruktiv journalistikk er og diskutere hvilken plass den kan ha i journalistikken.

Det er ikke gjort så mye forskning på temaet konstruktiv journalistikk, verken i Norge eller på verdensbasis. Derfor er det mange veier man kan gå for å få ny kunnskap. For å få litt mer klarhet i hva som kjennetegner konstruktiv journalistikk vil jeg ta utgangspunkt i det som er skrevet om temaet, se det i forhold til andre sammenlignbare journalistiske retninger og mine egne funn. Jeg ta utgangspunkt i bøker og artikler skrevet av Ulrik Haagerup, Cathrine Gyldensted og Karen McIntyre som alle er sentrale skikkelser i miljøet som arbeider med konstruktiv journalistikk.

2.0 Teori og bakgrunn

2.1 Innledning

I denne oppgaven ser jeg nærmere på hva konstruktiv journalistikk er og hvordan man arbeider med det. I dette kapittelet vil jeg presentere litteratur og forskningsdata som kan være med på å belyse viktige aspekter ved konstruktiv journalistisk praksis for å få en dypere forståelse av hva det dreier seg om. Kapittelet er bygd opp som følger:

Jeg starter med å belyse praksisen fra ståstedet til noen sentrale figurer som arbeider med det de selv kaller konstruktiv journalistikk. Jeg skal se på definisjon, arbeidsgangen og eksempler på konstruktiv journalistikk.

Da tilhengerne av konstruktiv journalistikk mener denne praksisen kan bidra til løsninger på flere av problemene media i dag står overfor i dag, vil jeg deretter se nærmere på disse utfordringene. Jeg vil også se litt på det journalistiske samfunnsoppdraget, og hva det inneholder.

Konstruktiv journalistikk kan ses som en motbevegelse mot den konvensjonelle journalistikken. Jeg skal ta for meg kritikken tilhengerne retter mot de konvensjonelle mediene, og noen sammenlignbare journalistiske motbevegelser.

Nyhetenes påvirkning på publikum er et sentralt tema i den konstruktive journalistikken. Både når det gjelder egen forskning og hva de kritiserer de konvensjonelle mediene for. Jeg vil først

se på generell forskning rundt mediens påvirkning på publikum, for jeg deretter ser på forskning om konstruktiv journalistikkens påvirkning.

Til sist vil jeg ta for meg kritikken og skepsisen mot konstruktiv journalistikk.

2.2 Konstruktiv journalistikk i praksis

2.2.1 Begrepet konstruktiv journalistikk

Det fins ingen allmenn opplest og vedtatt definisjon på begrepet konstruktiv journalistikk. De som selv uttaler at de jobber med konstruktiv journalistikk kan ha ganske forskjellige arbeidsmetoder og fokusområder, og presentere sakene sine på forskjellige måter. Som jeg kommer nærmere inn på senere er det også mer eller mindre flytende overganger mellom konstruktiv journalistikk og andre motbevegelser innen journalistikken. Derfor har det vært vanskelig for medieforskere og de som jobber med konstruktiv journalistikk å lage en presis definisjon på begrepet.

Sean Dagan Wood er redaktør i det britiske magasinet Positive News. I sin TEDx talk beskrev han praksisen slik:

“(...) This is about bringing positive elements into conventional reporting, remaining dedicated to accuracy, truth, balance when necessary, and criticism, but reporting in a more engaging and empowering way”¹

Dagan Wood bruker begrepet positiv. Positive elementer og positive nyheter. Dette klinger dårlig i andres ører. De mener begrepet positiv drar journalisters tanker i retning gladsaker om kattunger som har blitt reddet ned fra trær og lignende irrelevante nyheter. Han understreker dog at man fortsatt skal være dedikert til nøyaktighet, sannhet, balanse og kritikk.

Karen McIntyre er den første som har tatt en doktorgrad i emnet konstruktiv journalistikk. Hun har siden jobbet med Cathrine Gyldensted, som også er sentral i arbeidet med konstruktiv

---

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=zPy0xnymGR0>

journalistikk. Begge disse ser konstruktiv journalistikk som en journalistisk metode som tar i bruk positiv psykologi-elementer. De definerer det slik:

«an emerging form of journalism that involves applying positive psychology techniques to news processes and production in an effort to create productive and engaging coverage, while holding true to journalism's core functions» (McIntyre og Gyldensted 2017)

2.2.2. Positiv psykologi og konstruktiv journalistikk

Cathrine Gyldensted har jobbet mange år som journalist. Blant annet som utenrikskorrespondent i Danmarks Radio. Nå underviser hun i konstruktiv journalistikk ved Windesheim Universitet i Nederland og har skrevet flere håndbøker om temaet. Gyldensted har i tillegg til journalistutdannelsen en mastergrad i positiv psykologi, og knytter disse to feltene tett sammen i sin definisjon av konstruktiv journalistikk.

Den positive psykologien går i korte trekk ut på å fokusere på det som er «friskt» istedenfor det som er «sykt» i en psykologisk sammenheng. Der konvensjonelle psykologer har hatt fokuset sitt på å identifisere og behandle psykisk sykdom, er de som jobber med positiv psykologi mer opptatt av hvilke elementer som sørger for god psykisk helse. De mener hjelpeløshet er noe man lærer seg, på lik linje med at man kan lære seg optimisme, utholdenhet og styrke. Det handler om hva man fokuserer på. De mener man skal være forsiktig med å dyrke det negative og offerrollen på bakgrunn av at noen er i en utfordrende situasjon. De mener det kan bli en selvoppfyllende profeti. (Gyldensted 2015 s.26)

Dette er noe journalister får kritikk for også. I sin bok «From mirrors to movers» henviser Gyldensted til Natascha Kampuschs selvbiografi. Kampusch ble, som kjent, holdt fanget i en kjeller i Østerrike i 8 år før hun klarte å rømme. I ettertid følte hun seg konsekvent portrettert som et offer i media, noe hun ikke kjente seg igjen i. Hun følte seg som en enormt resurssterk ung kvinne, som ikke bare hadde overlevd i fangenskap og misbruk i 8 år, men også hadde klart å rømme for egen maskin. Kampusch skrev at hun opplevde medias portrettering av henne som et nytt tilfelle av misbruk. (Gyldensted 2015 s.18)

2.2.3 Å arbeide med konstruktiv journalistikk

Arbeidet med en definisjon er sentralt i arbeidet til både Gyldensted og McIntyre, men de mener dette er viktigst med tanke på medieforskningen. For journalister som jobber med dette i praksis er det viktigste å ha noen generelle retningslinjer å arbeide utfra.

I undervisningsmaterialet til Windesheim universitet har Gyldensted formulert 6 fokusområder for konstruktiv journalistikk:

1. Løsninger: - Dekk mulige løsninger, hvis det lar seg gjøre
2. Hva nå?: - Legg til et sjette hv-spørsmål til journalistikken. Hva er mulige konstruktive scenarier?
3. Depolarisering: - Vær bevisst på nyhetsjournalistikkens polariserende rolle. Vi arbeider mot dette.
4. Nye spørsmål: - Spør også om ressurser, læring, mulig enighet når du intervjuer. «Kill your victim».
5. "The Rosling": - Bruk forskningsdata til å trekke de store linjene i en sak. Er det snakk om fremskritt eller tilbakegang? Bring inn faktaene som infografikk for å dekke sammenhengen i istedenfor enkeltstående hendelser.
6. The "De Correspondent": - Gjør som De Correspondent. Engasjer og involver ditt publikum aktivt i skapelsen av din journalistikk. Søk dialog med "den andre siden". Arranger meetups ute i virkeligheten. ²

Som man kan se utfra disse punktene er det ikke bare løsningselementet som er viktig i Gyldensteds definisjon av konstruktiv journalistikk. Det å gi et større bilde av situasjonene man rapporterer om er også ett av punktene hun fremhever i sin undervisning.

I likhet med de andre som jobber inne feltet er det viktig for Gyldensted å skille mellom positiv og konstruktiv journalistikk. Hun mener den positive journalistikken er glad og oppløftende, men at den noen ganger mangler samfunnsmessig relevans. De konstruktive sakene, ifølge henne, karakteriseres av å være løsningsorienterte, oppbyggende eller fremtidsfokuserende, og samtidig har høy samfunnsmessig relevans. Hun poengterer også at selv om man jobber med konstruktive nyheter skal man være samfunnets vaktbikkje, man skal opplyse borgerne og man skal stille maktøverne til ansvar (Gyldensted 2015 s.13)

Den danske journalisten Asbjørn With vant den prestisjetunge danske utmerkelsen Cavling-prisen i 2012 for en artikkelserie om svikt i barnevernet i den danske kommunen Rebild. I begrunnelsen for at han fikk prisen ble hans konstruktive måte å presentere sakene på dratt fram som en av grunnene til at nettopp han fikk prisen det året. Han forklarer konstruktiv journalistikk med følgende ligning om journalistenes arbeid:

---

² <https://journalisten.dk/arven-efter-hans-rosling>

“Det kan sammenlignes med, at vi står og kaster sten gennem ruderne på et drivhus. Når der ikke er flere hele ruder, forlader vi ruinen for at gå videre til næste drivhus og starte stenkastningen på ny. Konstruktive elementer i den undersøgende journalistik er, at vi også dækker, når de nye ruder bliver sat i drivhuset. Altså dækker genopbygningen. Det bliver borgerne og samfundet jo for alvor klogere af.”³

With han fått ros fordi han behandlet ofrene i Rebild mer kritisk enn det man ofte ser i slike saker. Han stilte dem kritiske spørsmål, og tok ikke alt de sa for god fisk uten videre undersøkelser. Samtidig behandlet han «skurkene» på det som av andre ble oppfattet som en mer rettferdig måte. Han fulgte også sakene i Rebild helt til de kom til en løsning. Det siste punktet er det ikke alle som er like begeistret for. Noen mener journalistikken da grenser til aktivisme. Det mener derimot ikke lederen i Cavlingkomiteen, Kurt Strand:

«“Vi har et ansvar for, at demokratiet og samfundet fungerer. Journalistikken skal også være med til at prege på løsninger, hvis vi mener noget med, at vi er den 4. statsmagt. Det indbefatter, at vi holder øje med, at systemer fungerer, men også at vi bidrager til en diskussion, der kan få de systemer, der ikke fungerer, til at gøre det. Og det er jo der, alt for mange stopper.» (Gyldensted og Bjerre 2014: 10%)

Strand mener det først er når mediene tar direkte part i en sak man kan snakke om aktivisme.

«De, der bruger udtrykket aktivistisk, gør det, fordi de mener, at vi journalister skal være tilstræbt objektive i alt, hvad vi laver. Men vel skal vi da ej. Det er noget sludder. Vi ved godt, at vi ikke kan være objektive. Vi er subjektive. Vi skal sørge for, at det aktivistiske ikke kammer over, så mediet bliver en part i en sag, og journalisten bliver sagsbehandler. Det skal de ikke være.» (Gyldensted og Bjerre 2014: 11%)

2.2.4 Eksempel på konstruktiv journalistikk

Journalistene som jobber med konstruktiv journalistikk ser ikke på det som noen motsetning til konvensjonell journalistikk. Deres mål er som regel å bringe konstruktive elementer inn i tradisjonelle nyhetssaker.

Konstruktive vinkler kan for eksempel være å vise at det er framgang i en tilsynelatende håpløs situasjon, eller å ta for seg mulige løsninger på problemer eller utfordringer i samfunnet. I alt av litteratur om temaet konstruktiv journalistikk brukes det eksempler for å

---

³ <https://journalisten.dk/opgoer-med-myten-om-det-konstruktive>

forsøke og vise hva det faktisk dreier seg om. Det følgende eksempelet er nevnt i to av bøkene jeg henviser til i denne oppgaven og har også blitt fortalt meg muntlig.

Danmark har en stor svinekjøttindustri. I årevis har danske medier rapportert om problemene knyttet til det industrialiserte husdyrholdets økende bruk av antibiotika. Det det har blitt snakket mest om er linken mellom antibiotika-resistente bakterier (MRSA) og bruken av antibiotika. I sak etter sak kom skrekkhistoriene om MRSA-bakteriene, og ekspertenes advarsler mot antibiotikabruken. Andre har på sin side hevdet at det ikke nødvendigvis er noen link og at bakterien heller ikke kan smitte fra dyr til mennesker. Slik har diskusjonen gått i ring, mens antibiotikabruken har fortsatt å øke.

Etter hvert var det en gravende journalist i DR som bestemte seg for en annen innfallsvinkel til saken. Han begynte å lete etter noen som jobbet med en løsning. Etter hvert kom han over den nederlandske bonden Eric van den Heulen som også drev med svinekjøttproduksjon. Datteren hans, i likhet med resten av familien, hadde MRSA i kroppen fra håndteringen av grisene. Da hun ble syk av en urelatert sykdom ble hun nektet behandling på sykehuset grunnet bakterien og mistet nesten livet. Etter det ønsket bonden å finne et alternativ til den høye antibiotikabruken i fjøset. Han begynte å eksperimentere og fant til slutt ut at dersom han sprayet fjøsen og grisene med pro-biotika-bakterier kunne han dramatisk kutte i antibiotikabruken samtidig som grisene holdt seg friske. (Haagerup 2015 s.47, Gyldensted 2015 s.79 og ⁴)

Da DR sendte innslaget sitt fra Nederland, i april 2013, ble det klart at ingen i Danmark hadde hørt om denne muligheten før. Ikke bøndene selv, ikke forskere, ikke veterinærer og ikke politikerne. Professor i mikrobiologi ved Syddansk Universitet sa dette om oppdagelsen: *"This can turn out to be a stroke of genius(...).It is really thinking out of the box, and I am sure we can use this new method to benefit health care in general"* (Haagerup 2015 s.48)

I ettertid har miljø- og fødevareministeriet bevilget penger til forskningsprosjekter for å undersøke van den Heulens funn nærmere. ⁵

---

⁴ <http://www.naturli.dk/artikel/probiotika-mod-mrsa/>

⁵ http://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Handlingsplan_for_husdyr-MRSA_16042015.doc.

2.3 Journalistikkens endringer og utfordringer

Journalistyrket har endret seg dramatisk de siste 20 årene. Mye takket være internett. Man kan godt si at det har vært både en velsignelse og en forbannelse for journalistene. Det har gjort jobben med innhenting av nødvendig informasjon mye lettere, men har også bydd på store nye utfordringer. Det har satt mediene i en ny posisjon der blant annet spørsmålet om tillitt har blitt viktigere enn noen sinne. Denne nye virkeligheten ser ut til å kunne endre medienes rolle, og oppgave i samfunnet. Derfor vil jeg også ta for meg litt om hva medienes oppgave, altså det vi betegner som samfunnsoppdraget, egentlig går ut på.

2.3.1 De nye utfordringene

2.3.1.a) Økt konkurranse

På internett er det uendelig med plass. Det betyr nødvendigvis at internett har plass til alle andre også. I dag kan hvem som helst ha sin egen blogg, nettside eller sågar nettavis. Og man kan strengt tatt publisere hva som helst, så lenge man er innenfor lovens grenser. Nettet flommer over av informasjon, og har effektivt tatt vekk journalistenes monopol som informasjonsformidlere. Det er tusen steder man kan lete etter informasjonen man trenger. Alle disse er i bunn og grunn nyhetsmedienes nye konkurrenter.

I teorien kan man tenke at dette gjør journalistenes jobb viktigere enn noen sinne. Nå er det så mye informasjon der ute at man trenger en kyndig hånd til å sortere vekk all støyen og presentere et forståelig bilde av det som er viktig, (Se for eksempel Peters og Broersma 2013), men så enkelt er det ikke.

Med inntoget av de såkalte nye mediene konkurrerer ikke nyhetsmediene bare om rollen som informasjonsformidler. De konkurrerer også om annonsekronene. Mange blogger har en betydelig større leserskare enn nettavisene, og blir dermed også mer attraktive for annonsørene. Hvordan skal mediene konkurrere mot det? De kan forsøke å kopiere det bloggerne tilbyr i håp om å gi leserne det de vil ha. Eller eventuelt gi masse oppmerksomhet til populære bloggere i håp om å tiltrekke seg noen av deres faste følgere. Mange velrennomerte aviser har prøv seg på den strategien. Men når nyhetsmediene bruker plattformen sin på å presentere det samme som man finner på bloggene rundt omkring; hvorfor skal man velge nyhetsmediene?

Med uendelige steder å legge annonsekronene sine er annonsørene også i aller høyeste grad i førersetet. Det er et kjøpers marked, og det presser ned prisene. Noe som igjen gjør jakten på annonsegenererende klikk viktigere. Det mange medier da gjør er å gi leserne mer av det man tror leserne vil ha. Man prøver å gi dem noe de ikke kan si nei til. Sensasjon. Det er ikke uten grunn det er et av de mest sentrale nyhetskriteriene.

Kees Brants mener konsekvensen av denne utviklingen er at mediene har gått fra å fokusere på det profesjonelle til å bry seg mer om markedet. Fra det som er viktig og relevant til det som selger. Han mener det nå er viktigere for media hva publikum er interessert i som konsumenter enn hva de trenger for å være velfungerende samfunnsborger. Denne endringen i fokus mener han har ført til mer drama, konflikt, skandaler og sensasjonalisme i nyhetene. (Peters og Broersma red. 2013 s19)

2.3.1 B) Mindre tid

Et annet interessant aspekt ved internett er at det har tatt vekk begrepet tid i det journalistiske arbeidet. Papiravisen skal trykkes, så det er en klar deadline for når saken skal være ferdig. På nettet er det ingen deadline. Deadline er nå. Hele tiden. Dette betyr i prinsippet at arbeidet aldri stopper. Det har utviklet seg til et jag mediene antakelig aldri har sett maken til tidligere. Det viktigste har blitt å være først ute med det siste. Det er unektelig nærliggende å anta at dette sterke fokuset på tempo kan gå ut over kvaliteten.

Dette er temaer som opptar både medieforskere og tilhengere av alternative retninger innen journalistikken.

Drok og Hermans mener det voldsomme fokuset på hurtighet i dagens journalistikk velges på bekostning av grundigheten og presisjonen som også er viktige journalistiske idealer. De refererer til Rosenberg og Feldman som hevder at hver eneste feil som begås i en nyhetsredaksjon er som følge av en for sterk ambisjon om å være først ute. De sier videre at hurtigheten kan føre til at viktige aspekter ved samfunnet blir oversett og at det kan styrke hangen til å ty til sensasjonalisme. (Drok og Hermans 2016).

2.3.1 C) Sviktende oppslutning

Tidligere chef for nyheder i Danmarks Radio, Ulrik Haagerup mener mediekrisen ikke bare er et produkt av digitalisering og forretningsmodeller som ikke fungerer lengre. Det er også en følge av at publikum faktisk snur ryggen til de tradisjonelle mediene. Han henviser til

undersøkelser som viser at publikum har omtrent like mye tiltro til journalister som de har til bilselgere og eiendomsmeglere. (Haagerup 2014 s. 10 og 19)

Marcel Broersma mener krisen først og fremst handler om at journalistikken sliter med å overleve i en ny verden med tidligere tiders journalistiske paradigme. At autoriteten og tilliten til journalistene er i ferd med å forsvinne fordi publikum har bedre tilgang på informasjon, og dermed har tilgang til andre representasjoner av virkeligheten. (Peters og Broersma red. 2013 s.43 og 44)

Tidligere var man mer eller mindre avhengige av nyhetsmedia for å få vite hva som skjer rundt oss. Slik er det altså ikke lengre. Informasjonen er over alt. Løsningen så langt for de fleste medier har vært å pøse ut mer og mer informasjon, fortære og fortære. Men nyhetsmediene ser fortsatt ut til i større og større grad å drukne i all informasjonen som er tilgjengelig der ute. Og den informasjonen er ikke alltid verken balansert eller i det hele tatt sann.

Med falske nyheter og masse motstridende informasjon et tastetrykk unna trenger man å vite hvem man kan stole på. Spørsmålet er om folk stoler på media. Ikke egentlig, er svaret. Tilliten til norske medier har vært stabil, og relativt lav, lenge. (Peters og Broersma red. 2013 s. 207)

Kanskje det ikke var så kritisk da nyhetsmediene var de eneste som formidlet informasjonen, men det kan fort bli kritisk nå. I jaget etter å tiltrekke seg lesere og dermed annonsekroner kan det virke som tillitsbygging kommer i andre rekke for nyhetsmediene. Som både Dros og Hermans, Haagerup og Brants er inne på, kan det se ut som substans går på bekostning av tempo, og sensasjon er viktigere enn informasjon.

2.3.1. D) Tillit

Kees Brants beskriver tidligere tiders forhold mellom media, politikere og publikum i et liberalt demokrati som en symbiose. Det gyldne triangel av politisk kommunikasjon. Et forhold alle hadde nytte av. Politikerne hadde tilgang på media for å få fram budskapet sitt, journalistene hadde tilgang på politikere og deres informasjon slik at de kunne fylle sine flater med informasjon som igjen ble gitt til publikum og satte dem i stand til å ta velinformerte demokratiske avgjørelser. (Peters og Broersma red. 2013 s. 15) For at denne symbiosen skal kunne fortsette er forholdene avhengig av tillitt. En tillitt Brants mener begynner å bli tynnlitt. Politikerne klager på media for sensasjonalisering, for å skape stormer i vannglass og for konfliktskaping. Journalistene er på sin side er skeptiske til politikere, og

kanskje spesielt deres hang til å prøve og «spinne» en sak i gunstigst mulig retning for seg selv. Det er jo tross alt en journalists jobb å gå makthaverne etter i sømmene, og stille dem til ansvar. I et sånt informasjonsklima er det ikke lett for publikum å vite hvem de skal tro på. Resultatet blir at de verken tror på den ene eller den andre. Undersøkelser viser at det er et forhold mellom mistillit til politikere og mistillit til media, men det er ikke enighet om hva som fører til hva. I USA mener mange at pressens negative holdninger til politikerne fører til kynisme hos publikum. Andre kaller dette en kynismespiral der begge parter bidrar til å forsterke det negative inntrykket. Resultatet er uansett at publikums tillitt til både media og til politikerne er lav. Selv om man ikke ser en kynismespiral i Europa er det også her en mistillit å spore hos publikum. (Peters og Broersma red. 2013 s. 17)

Tillitt er på mange måter et alfa og omega for journalistene. I tidligere tider gjorde journalistenes tilgang til ekspertkildene, som politikere, dem uunnværlige fordi de var de som hadde informasjonen. Publikum kunne heller ikke være over alt, og få med seg alt. De var derfor avhengige av å få informasjon fra media. Publikum kan fortsatt ikke være over alt, så den biten gjelder i dag også. Men i dag er informasjonen over alt, og man trenger kanskje journalistene, som jeg har vært inne på, mer som en som sorterer ut det som er viktig. Uansett rolle står og faller den på tillitt. Hvis publikum ikke tror på det du sier er ikke det du sier så viktig. Brants siterer Tsfaty og Capella som skriver om mistilliten til journalistikk som en subjektiv følelse av at:

« ...mainstream media are neither credible nor reliable, that journalists do not live by their professional standards, and that the news media get in the way of society rather than help society(...), are not fair and objective in their reports, that they do not always tell the whole story, and that they would sacrifice accuracy and precision for personal and commercial gains. » (Peters og Broersma red. 2013 s.18)

Mye av kritikken som rettes mot media her går på at de rett og slett ikke gjør jobben sin på en god nok måte lengre. Da kan det være på sin plass å klargjøre hva som faktisk er medias oppgave. Da refererer man gjerne til mediens samfunnsoppdrag.

2.3.2 Mediernes samfunnsoppdrag

Samfunnsoppdraget er et begrep som dras fram for å rettferdiggjøre mediernes makt og posisjon som den fjerde statsmakt. Akkurat hva dette oppdraget går ut på og hva det skal inneholde er derimot litt vanskeligere å få tak på.

Paul Bjerke beskriver samfunnsoppdraget som en oppgave journalistene har blitt tildelt. Nemlig å administrere samfunnsinformasjonen. Han påpeker også den brede enigheten om at journalistikken skal være uavhengig både av politikk og økonomi, og at de bare skal styres av journalister selv. Media har altså fått en veldig viktig oppgave i samfunnet, men hva denne oppgaven går ut på er det de selv som skal definere. Hvis noen, spesielt noen andre enn pressen selv, skulle konkretisere eller lovfeste hva samfunnsoppdraget går ut på undergraver det i prinsippet selve oppdraget. (Bjerke 2011 s.208)

Det man kan være enige om er at samfunnsoppdraget, og i og for seg all journalistikk, er tett knyttet opp mot sannhet. Det journalisten gjør, i motsetning til for eksempel en romanforfatter, er å fortelle sannheten.

Men skal man virkelig dypdykke i dette er det ikke så enkelt å definere hva sannheten er heller.

I rettssystemet må man som vitne love å fortelle «*den rene og fulle sannhet og ikke legge skjul på noe*».⁶

Det journalister skriver skal være faktabasert. Det skal ha skjedd i virkeligheten. Men det vil alltid være noens tolkning av de faktiske hendelsene. Enten en kilde eller journalistens egen. Det er også journalisten eller mediet selv som velger ut hva som faktisk er en nyhet, og hvilken del som skal belyses.

Tidligere snakket man om at journalistene skulle være objektive. Det har det blitt rimelig bred konsensus om at er et uoppnåelig mål, den gang journalister er mennesker med egne meninger og livserfaringer. Nå er målet mer å være rettferdig og balansert. (Se for eksempel Bjerke 2011 og Gyldsted og Bjerre 2014)

Samfunnsoppdraget blir ofte koblet opp mot nyhetskriteriet «vesentlighet». Ett av de klassiske nyhetskriteriene som går på om nyheten er av allmenn interesse. Vesentlighet er så sentralt og

---

⁶ <https://www.domstol.no>

viktig at det også brukes som argument av mediene for å rettferdiggjøre etiske overtramp. (Roppen og Allern 2010) Det argumenteres gjerne for at publikum har et «berettiget informasjonsbehov». Dette er et begrep PFU også bruker når de skal vurdere hvorvidt det har blitt begått etiske overtramp.

Hva pressen skal gjøre og ikke gjøre er, og har alltid vært, et tema oppe til diskusjon. Det kan man lett se utfra de forskjellige utgavene av Vær Varsom-Plakaten opp gjennom tidene. (Eks Bjerke 2011, Roppen og Allern red. 2010) Roppen og Allern skriver:

«Kva journalistikk skal vere for noko, og dermed kva som skal vere innhaldet i eit samfunnsoppdrag, er såleis ikkje definert eing gong for alle, men er ein vedvarande kamp i det journalistiske feltet» (Roppen og Allern red. 2010 s.31).

Men denne «kampen» dreier seg alltid om hva pressen faktisk skriver, viser og gjør. Ikke hva de utelater.

Vær Varsom- plakaten punkt 1 sier noe om pressens samfunnsrolle. Her står det blant annet:

«1.2. Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk. Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk.

1.3. Pressen skal verne om ytringsfriheten, trykkefriheten og offentlighetsprinsippet. Den kan ikke gi etter for press fra noen som vil hindre åpen debatt, fri informasjonsformidling og fri adgang til kildene(...)

1.4. Det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold. Det er pressens plikt å sette et kritisk søkelys på hvordan mediene selv fyller sin samfunnsrolle.»⁷

Ifølge VVP er mediene altså **pliktig** til å passe på at ulike syn kommer til uttrykk, ikke la seg presse til å ikke melde om noe man vil melde om og sette et kritisk søkelys på hvordan de fyller sin samfunnsrolle. Pressen har også **rett** til å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold. **Rett** til å informere, men ikke **plikt**, til å informere.

Pressen er pliktig til å sette et kritisk søkelys på hvordan mediene selv fyller sin samfunnsrolle. Men hvordan dette blir etterlevd vites ikke, for hvordan samfunnsoppdraget blir oppfylt er noe pressens eget selvdømmingsorgan ikke tar tak i.

---

⁷ <http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>

Mellom 2004 og 2007 behandlet PFU ingen saker som omhandlet temaer som *burde* blitt tatt opp. Tidligere generalsekretær i Norsk Presseforbund, Per Edgar Kokkvold, uttalte en gang at «*Pressens unnlåtelsessynder antakelig er like store som dens synder.*»

(Roppen og Allern red. 2010 s.83)

Utvalget har også kommet med denne formuleringen:

«*...I tillegg vil utvalget minne om at pressen ikke har noen trykkeplikt. Pressen har kun en rett til å informere om det som skjer i samfunnet. Derav følger også retten til å velge bort, retten til selv å bestemme hva som er verd en omtale, og ikke minst, hvilken vinkling og form omtalen skal få.*» (Roppen og Allern red. 2010 s.84)

Begrepet «samfunnsoppdraget» brukes altså i mange sammenhenger. Det brukes til å rettferdiggjøre mediernes makt og posisjon, men er ikke så godt egnet til å forklare hva journalistenes oppgave faktisk er. Journalistene og media skal selv få bestemme hva innholdet i deres oppdrag skal være, og det er bare det som faktisk publiseres som skal diskuteres. Ikke det som unnlates.

En god del av kritikken mot journalistikken går derimot nettopp på det som unnlates.

2.4. Journalistiske motbevegelser og kritikken av konvensjonelle nyhetsmedier

Journalistikken, har som seg hør og bør for en mektig instans, alltid vært under kritikk. Og de som har kritisert media har ofte etterlyst noe annet enn det de har å tilby. Andre metoder, andre vinkler, andre kilder, og dette har vært med på å utvikle journalistikken slik vi kjenner den i dag. I dette kapitlet vil jeg ta for meg kritikken de som jobber med konstruktiv journalistikk retter mot de konvensjonelle nyhetene. Jeg vil deretter gå gjennom andre motbevegelser som i større eller mindre grad overlapper med konstruktiv journalistikk.

2.4.1 Kritikken av de konvensjonelle nyhetsmediene

En slik svart-hvit-maling som man så med Kampusch-saken kan tjene som eksempel på det tilhengerne av konstruktiv journalistikk kritiserer de konvensjonelle nyhetsmediene for. De mener media alt for raskt deler verden opp i offer og skurker, rett og galt, svart og hvitt. De

mener det er en overforenkling av realitene. (se for eksempel Haagerup 2015 og Gyldensted 2015).

Gyldensted snakker i sin bok «Håndbog i konstruktiv journalistik» om praksisen til lederen av utenriksredaksjonen i SVT, Ingrid Thörnqvist, som også er en som bruker den konstruktive journalistikken aktivt.

«Kill your victims, står der på et skilt, som Ingrid Thörnqvist holder op for sine medarbejdere, når hun vil have dem til at lave konstruktiv journalistik...

og det er ikke denne verdens egentlige ofre, hun vil slå ihjel. Det er journalisternes standardhistorier om disse mennesker, Ingrid Thörnqvist vil have slået ihjel. Historierne om stakkels afrikanske kvinder uden ressourcer. Passive ofre for katastrofer og udnyttelse. Det er nemlig ikke hele historien om Afrika, og skiltet skal minde journalisterne om at tænke nyt, fordi de sædvanlige og gentagne offerhistorier simpelthen er dårlig journalistik.» (Gyldensted og Bjerre 2014: 3%)

En annen ting de konstruktive journalistene kritiserer de tradisjonelle nyhetsmediene for er å melde om problemet, og stoppe der. De mener at media ved å utelukkende rapportere om det kritiske, og utelate informasjon om framgang og løsninger, ikke forteller publikum hele sannheten. Overfokuseringen på det som er sensasjonelt og kritikkverdigg kan også bidra til å gi publikum et skjevt bilde av virkeligheter, mener de. (Se for eksempel Haagerup 2015 og Gyldensted og Bjerre 2014)

Ulrik Haagerup er, ifølge eget utsagn, opphavsmannen til begrepet konstruktiv journalistikk. Han begynte relativt tidlig i sin karriere å sette spørsmålstegn til hvordan journalister arbeider.

Slik han ser det er journalister alt for opptatt av konflikter, drama og negative, overfladiske ting. Han mener journalistenes vaner, rutiner og måte å se verden på får dem til å tegne et overdrevent negativt bilde av verden, og at nyhetskriteriene gjør at journalistene instinktivt fokuserer på det som ikke fungerer, taperne, de som har skylda og alt dramaet rundt. (Haagerup 2015)

Tilhengerne av konstruktiv journalistikk mener med andre ord at det de konvensjonelle mediene mangler er det konstruktive elementet. Dette må ikke tolkes som å være en kritikk av den kritiske journalistikken. Haagerup har selv bakgrunn som gravende journalist, og har

blant annet vunnet den mest prestisjetunge journalistprisen i Danmark, Cavling-prisen. I følge han selv elsker han kritisk journalistikk som avslører og stiller makthaverne til ansvar. Han ser på ingen måte dette som noen motsetning, og det er også et poeng for de andre som jobber med konstruktiv journalistikk. Selv om man skriver om en løsning, eller noe som fungerer, er ikke det det samme som å ikke være kritisk. Den konstruktive journalistikken må også være tro til journalistikkens kjerneverdier. Å være samfunnets vaktbikkje, stille makthaverne til ansvar, stille kritiske spørsmål, være balansert og opplyse dras nesten alltid fram som noe det aldri skal vikes fra.

Deres påstand er at alle disse verdiene kan holdes i hevd samtidig som man også forteller om det som fungerer. Cathrine Gyldensted sier det slik:

«Den konstruktive journalistik ved godt, at der findes fejl, svigt og misbrug i verden. Men den fastholder, at der samtidig er udvikling, vækst og muligheder. Den ser ikke bort fra problemerne, og den prøver ikke at bagatellisere dem, men husker altid et fokus på, hvordan problemer kan løses.» (Gyldensted og Bjerre 2014: 3%)

2.4.2 Journalistiske motbevegelser

Mye av kritikken konstruktiv journalistikk-miljøet retter mot mediene er den samme som kommer fra andre journalistiske motbevegelser. Mange av disse har også klare likhetstrekk med konstruktiv journalistikk.

Civic journalism betyr noe sånt som samfunnsjournalistikk, men da dette kan dekke så mangt bruker jeg den engelske betegnelsen. Civic journalism har et politisk fokus og har som mål å involvere journalisten og publikum i den politiske offentligheten. Journalistens mål er å inspirere til politisk engasjement. Eksempler kan være å legge til rette for en offentlig debatt eller møter mellom makthavere og publikum. (Gyldensted 2015 s.25) Denne typen journalistikk kalles også public journalism/offentlig journalistikk.

Advocacy journalism, eller kampanjejournalistikk, er kanskje den mest kontroversielle av motbevegelsene jeg går gjennom her. Det er en type journalistikk der journalisten tar et klart subjektivt standpunkt, som ideelt sett skal gjøres klart for publikum på forhånd. Tilhengerne av denne typen journalistikk mener ofte at objektivitet hos en journalist er uoppnåelig og at den subjektive kampanjejournalistikken er en mer ærlig måte å lage nyheter på. Tilhengerne påpeker samtidig at kampanjejournalistikk og aktivisme ikke må forveksles. Det skal stilles samme krav til sannhet som til ethvert annet journalistisk produkt. En god kampanjejournalist

skal ikke fabrikkere, falsifisere, eller utelukke fakta. Man skal heller ikke ta fakta ut av sin opprinnelige kontekst eller framstille det mindre nyansert enn det faktisk er.⁸

Development journalism eller utviklingsjournalistikk ble først brukt som begrep på 1960-tallet da medier i Asia og Afrika begynte å rapportere om hjelpeorganisasjoners arbeid. Som navnet tilsier handler det om å dekke utvikling, eller framgang. Denne typen journalistikk springer ofte ut fra en konflikt eller krise, men den går mer i dybden på situasjonen og setter den gjerne i en større kontekst. Utviklingsjournalister følger også med på hvordan situasjonen utvikler seg etter krisen er over.⁹

Explanatory journalism, eller forklaringsjournalistikk, har også et ganske selvforklarende navn. Det handler om å gå dypere og mer detaljert inn i viktige temaer og hendelser. Forklaringsjournalistikk er heller ikke noe nytt, men har fått ny popularitet i takt med at de tradisjonelle mediene går raskere og raskere. Forklaringsjournalistikk kan ses som en motvekt til breaking news og øyeblikksnyheter, som kan framstår veldig overfladiske.¹⁰

Slow journalism, sakte-journalistikk, har mange ting til felles med forklaringsjournalistikk. Som med alt annet «slow», slow-food, slow-tv, er slow journalism en motvekt til hurtigheten i dagens samfunn generelt, og journalistikken spesielt. Tilhengerne av sakte-journalistikken mener hurtigheten i dagens media går på bekostning av kvaliteten og de andre viktige funksjonene til journalistikken. Idealet til slow journalism er å lage saken grundig, istedenfor hurtig, og på den måten bedre ivareta journalistikkens grunnverdier. (Drok og Hermans 2016)

McIntyre og Gyldensted mener konstruktiv journalistikk er et paraplybegrep, som favner flere journalistiske motbevegelser. I sine analyser har de identifisert fire motbevegelser innen journalistikken som i henhold til deres definisjon kan kategoriseres som grener av konstruktiv journalistikk. (McIntyre og Gyldensted 2017 s.23)

Prospektiv journalistikk er en gren av journalistikken som fokuserer på fremtiden. Her handler det å se for seg mulige framtidsscenarier. I prospektiv journalistikk kan man ta for seg planlegging av konkrete ting, forutsigelser eller sågar dagdrømming om fremtiden. Måten man som journalist går fram i denne typen saker er ganske enkelt å stille spørsmål som får kilden til å fokusere på fremtiden. Hvordan problemer muligens kan løses, på hvilken måte de

---

⁸ <https://web.archive.org/web/20050429050614/http://www.theinterim.com/2000/may/10advocacy.html>

⁹ <https://www.journalism.co.uk/news-features/-development-journalism/s5/a547436/>

¹⁰ <https://www.brookings.edu/blog/fixgov/2016/02/24/shining-light-on-explanatory-journalisms-impact-on-media-democracy-and-society/>

selv kan bidra eller hvordan de kan samarbeide med andre for å oppnå framskritt, for eksempel. (McIntyre og Gyldensted 2017 s.24)

Peace journalism eller fredsjournalistikk tar utgangspunkt i krig eller konflikt, men går dypere inn i problemstillingen enn det som tradisjonelt har vært vanlig når mediene rapporterer om slike saker. Her tar man for seg roten til problemene, hvem som arbeider forebyggende og muligheter for fremtiden, for å nevne noe.

Restorative narrative eller gjenopprettende narrativ er likt fredsjournalistikk, men handler mer om samfunnsproblemer enn internasjonale kriser og konflikter. Konseptet er ellers veldig likt. Det handler om å ta tak i bakenforliggende faktorer som har ført til situasjonen, samt tiltak som gjøres og kan gjøres for å bedre situasjonen. (McIntyre og Gyldensted 2017 s.25)

Solutions journalism, eller løsningsjournalistikk som man kan kalle det på norsk, ble først nevnt i medieforskningen for over 20 år siden. Selv om det har fått fotfeste i enkelte miljøer innen medieforskningen fikk det aldri noen bred oppslutning. (McIntyre og Gyldensted 2017 s.23 og 24)

Det er nok likevel blant de journalistiske motbevegelsene som er mest utbredt blant de jeg nevner her. Det har blitt gjort noe forskning på temaet også i våre dager. Deriblant av Solutions Journalism Network, noe jeg kommer tilbake til senere i dette kapittelet. De definerer løsningsjournalistikk som følger:

“Solutions journalism is reporting about responses to entrenched social problems. It examines instances where people, institutions, and communities are working toward solutions. Solutions-based stories focus not just on what may be working, but how and why it appears to be working, or, alternatively, why it may be stumbling”.

(<https://mediaengagement.org/research/solutions-journalism/>)

En ting som skiller løsningsjournalistikk fra civic journalism er at man som journalist ikke aktivt bidrar til en løsning. De presenterer andres løsning, på godt og vondt, og tar ikke stilling til hvorvidt andre bør følge eksempelet. (McIntyre 2017)

Som man klart kan se er disse bevegelsene overlappende i større eller mindre grad. De fokuserer ofte på å gå mer i dybden på det som dekkes, på å se etter løsninger eller utvikling, og ikke minst å se mot fremtiden.

De som skiller seg ut her er civic journalism og kampanjejournalistikk. Jeg har de likevel med i denne oversikten fordi de ofte nevnes i samme åndedrag som konstruktiv journalistikk, og har visse berøringspunkter. Cathrine Gyldensted mener civic journalism har mye til felles med konstruktiv journalistikk, og oppfordrer sågar til å legge til rette for løsninger og debatt samt å følge sakene til en løsning er på plass. (Gyldensted og Bjerre 2014 15%) Hun mener derimot ikke at samfunnsjournalistikk er en undergren av konstruktiv journalistikk da den ikke oppfyller hennes krav om å anvende teknikker fra den positive psykologien (McIntyre og Gyldensted 2017 s.23)

Kampanjejournalistikk har på sett og vis noen av de samme idealene som den konstruktive journalistikken, til tross for at den er selverklært subjektiv. Som nevnt ovenfor har kampanjejournalistikken et ideal om å ikke utelukke fakta, ta fakta ut av sin opprinnelige kontekst eller framstille det mindre nyansert enn det faktisk er. Dette er ting tilhengerne av konstruktiv journalistikk kritiserer den konvensjonelle journalistikken for. Og enkelte kritikere av konstruktiv journalistikk beskylder dem for å drive med nettopp kampanjejournalistikk.

2.5 Medias påvirkning på publikum

Et område som dras fram som en viktig motivasjon for å drive med konstruktiv journalistikk er medias påvirkning på publikum. Det er også et viktig forskningsfelt. Forskningen viser at folk, uavhengig av bakgrunn, utdanning og samfunnslag har feil oppfatning om mange forhold i verden. Mediene, som er en viktig kilde til informasjon, må kunne sies å ha sin del av skylda for det. Dette er temaer jeg tar for meg i dette kapitlet, før jeg går over til forskning som ser på konstruktiv journalistikks påvirkning på publikum.

2.5.1 Publikums oppfatning av verden

Professor Hans Roslings forskning dras ofte fram av tilhengerne av konstruktiv journalistikk som en illustrasjon på hvordan tradisjonelle medier bidrar til å gi et feil bilde av verden.

Rosling var lege og professor i internasjonal helse. Han viet store deler av sin karriere til å presentere mest mulig korrekte fakta om hvordan det står til i verden. Forskningen hans har vist at folk fra alle samfunnslag, uavhengig av alle faktorer, har en fundamental misoppfatning av tingenes tilstand. Rosling har i sine velkjente TEDx-talks, og i boken sin «Factfulness» lagt fram tall som viser at hans testpersoner gjorde det dårligere på spørsmål

om verdensfakta enn kontrollgruppen, som var sjimpanser. Altså dårligere enn tilfeldig. Så godt som alle, i så godt som alle tilfeller tror verden er verre enn den er. (Rosling 2018).

Funnene hans støttes av det internasjonale meningsmålingsinstituttet Ipsos, som hvert år gjør en undersøkelse de kaller Perils of Perception. Der Roslings forskning går mest på internasjonale helsespørsmål dreier denne undersøkelsen seg på 38 lands oppfatning av egne sosiale forhold. Undersøkelsen for 2017 viser at det er store misoppfatninger når det gjelder eget land. Akkurat som Rosling ser de at de aller fleste tror at forholdene er dårligere enn de i virkeligheten er. Her er noen eksempler på funnene i undersøkelsen:

På spørsmål om drapsraten i eget land trodde 37 av 38 land at drapsraten hadde gått opp. I realiteten var den gått opp i bare 3 av landene.

I Norge svarte 34 % at de tror drapsraten i Norge var høyere i 2017 enn år 2000. Fakta er at antallet drap i Norge i 2017 var 46 % lavere enn i år 2000.

I 34 av 38 land trodde de at terrordødsfall i deres land hadde gått opp i perioden 15 år etter 11. september i forhold til de 15. årene før. Det stemte i 7 av de aktuelle landene.

Sverige, Norge og Danmark var de tre landene som var nærmest realitetene i sine estimat, men også her feilvurderte vi tingenes tilstand. I all hovedsak i negativ retning. Vi tror flere blir drept, folk har dårligere helse og de sosiale forholdene er dårligere enn de i virkeligheten er.

Denne undersøkelsen tar ikke for seg årsakene til folks misoppfatninger, men Bobby Duffy, som er managin director i Ipsos MORI Social Research Institute i London har gjort seg noen tanker om det. Han merker seg at det ofte er temaer som dekkes bredt i media, som drap, terror, immigrasjon og tenåringsgraviditeter, folk har størst tendens til å ta feil om. ¹¹

Rosling kaller dette fenomenet vårt negativitetsinstinkt. Det dreier seg om en hang til å legge merke til det dårlige over det gode. Det er, ifølge Rosling, tre grunner til dette. Vi husker fortiden som bedre enn den faktisk var, selektiv dekning av mediene og aktivister, og følelsen av at når ting fortsatt er dårlige er det hjerteløst å hevde at det går framover. (Rosling 2018 s.65)

Selv om Rosling mener media er en stor bidragsyter til at folk har feil oppfatning av verden, mener han samtidig at de ikke kan klandres. Journalister er også mennesker, og offer for de

---

¹¹ <http://perils.ipsos.com/slides/index.html>

samme prosessene som gjør at vi overdriver det negative. Han påpeker at journalistene i tillegg er offer av å være avhengige av publikums oppmerksomhet for å overleve, og når publikum da responderer mest på det overdramatiske, er det det journalistene mer eller mindre er tvunget til å gi de. Han sier at man ikke kan se til media hvis man ønsker et riktig bilde av verden.

« You should not expect the media to provide you with a fact-based worldview any more than you would think it reasonable to use a set of holiday snaps of Berlin as your GPS system to help you navigate around the city » (Rosling 2018 s.212)

Rosling er også innom noen av spørsmålene rundt konstruktiv journalistikk i boken sin.

Han mener løsningen på alle de negative nyhetene på ingen måte er å etterfylle med positive nyheter. Det blir, som han sier, som å balansere for mye salt med å tilsette for mye sukker. Han oppfordrer heller til å prøve å ha to tanker i hodet samtidig. Selv om man sier noe har blitt bedre, sier man ikke dermed at nå kan vi slappe av og glemme dette problemet. Det går an at ting er bedre, samtidig som man anerkjenner at de fortsatt er dårlige.

Utelatingen av framgang når man snakker om verden kan, ifølge Rosling, gi folk troen på at det vi gjør for å forbedre den ikke virker. Folk kan miste håpet, og det kan føre til at enkelte begynner å støtte mer radikale botemidler som i verste fall kan føre til mer elendighet, til tross for at arbeidet som allerede gjøres fungerer helt utmerket. (Rosling 2018 s.69- 71)

2.5.2 Når nyheter skaper engstelse

Et sterkt fokus på det negative i verden kan føre til mer enn bare et forvridt verdensbilde. For enkelte kan det føre til engstelse, og redsel for ting de strengt tatt ikke bør være redde for. Dette temaet har Steinar Larsen forsket på.

Både Mediebaneundersøkelsene og forskning gjort av Larsen i forbindelse med hans hovedoppgave ved universitetet i Oslo viser at det som skaper mest engstelse hos folk er nyheter om terrorhandlinger og voldelig kriminalitet. Sannsynligheten for at de skal bli utsatt for dette er derimot uhyre liten. (Larssen 2014 s 23). Dette er temaer media vier mye oppmerksomhet når de først inntreffer.

Rosling påpeker at frykt både er nyttig og fornuftig i enkelte sammenhenger. Problemet er at man ofte frykter helt feil ting. Man frykter det som er skummelt istedenfor det som faktisk er farlig. Han poengterer at naturkatastrofer, flyulykker, drap, atomulykker og terrorisme til

sammen står for mindre enn 1 % av dødsfallene i verden i løpet av et år. (Rosling 2018 s.122)
Det er ikke det inntrykket man sitter igjen med når man ha sett nyhetene.

Seniorrådgiver Reid J. Steine i avdeling for personstatistikk i Statistisk Sentralbyrå uttalte til Larsen i 2013 at deres brukere ble overrasket over å høre at antallet drap hadde vært stabilt i Norge de siste årene. Det hadde vært nedgang i anmeldte tyverier, og det har ikke vært økning i registrert voldskriminalitet de to årene før undersøkelsen ble gjort. (Larsen 2014: 50)

Det siste utsagnet henviser til hvordan mediene i høsten 2013, gjennom daglige nyhetsoppslag, skapte et inntrykk av at Oslo var rammet av en ransbølge, noe statistikken viser at ikke var tilfellet. I verste fall var det snakk om det Larsen beskriver som en tilfeldig opphoping av uønsket adferd. Men stabile tall er ingen nyhet. Steine forteller:

«Vi som jobber med kriminalstatistikk har imidlertid erfaringer som tilsier at det skal relativt mye til før media omtaler våre presentasjoner av relativt stabile eller nedadgående trender-sammenlignet med hva som skal til før det lages plass til omtale av oppadgående trender, relativt svakt økende trender eller mer eller mindre tilfeldige eller svært avgrensede økninger.» (Larsen 2014 s. 50)

Altså når det gjelder kriminalstatistikk er en god nyhet ingen nyhet ifølge praksisen til norske medier. Vi som mediebrukere får sjeldent vite det hvis antallet drepte, voldsutsatte eller ranede går ned.

Når man gir publikum et overdrevent negativt bilde av virkeligheten kan man ifølge Gyldensted også oppnå en annen uheldig effekt. Nemlig det som kalles compassion fatigue, eller medfølelsetretthet. (Gyldensted 2015 s.148) Dette er et fenomen som vanligvis oppstår hos hjelpearbeidere eller andre som har hyppig nærkontakt med andres lidelse. Det er en form for forsvarsmekanisme der følelsene nærmest slår seg av, og du blir nummen og likegyldig. Dette har forskere sett hos publikum som blir eksponert for voldsomme inntrykk fra media også. (Gyldensted og Bjerre 2014 29%)

2.5.3 Konstruktiv journalistikks påvirkning på publikum

Det har som sagt ikke blitt gjort så mye forskning på konstruktiv journalistikk. Det meste dreier seg rundt konstruktive nyhetssakers påvirkning på publikum.

Karen McIntyres doktorgradavhandling har tittelen *“Constructive journalism. The effects of positive emotions and solution information in news stories”*. Her har hun, som tittelen tilsier,

undersøkt hvilke effekter to konstruktiv journalistikk-teknikker har på publikums følelser, engasjement og handlinger. Teknikkene hun tester er å forsøke og etterlate leseren med positive emosjoner etter å ha lest saken, og introdusering av en mulig løsning på problemet eller utfordringen som beskrives i saken. Målet med forskningen hennes er ifølge henne selv:

«.. to test whether two constructive journalism techniques are successful in meeting the goals of increasing audience engagement through more productive stories that ultimately improve individual and societal well being.»

I tillegg til hypoteser og forskningsspørsmål knyttet til temaet for oppgaven har hun inkludert to forskningsspørsmål som går direkte på kritikken av konstruktiv journalistikk:

1. 1: Opplever respondentene som leser nyhetssaker som etterlater de med positive emosjoner at saken er mindre tro mot journalistikkens kjerneverdier enn saker som etterlater dem med negative emosjoner?
2. Opplever respondentene som leser en nyhetssak som inkluderer en effektiv løsning på et problem at saken er mindre tro mot journalistikkens kjerneverdier enn en sake som inkluderer en ineffektiv løsning eller ingen løsning i det hele tatt?

Undersøkelsen ble gjort ved å vise respondentene en fiktiv nettavis der de ble bedt om å lese en utvalgt nyhetssak (manipulert eller kontrollsak, uten emosjonsvekkende innhold) og deretter svare på en spørreundersøkelse.

Studien til McIntyre viste, ikke overraskende, at respondentene som leste nyhetssaker som fikk dem til å føle seg oppløftet, glad, håpefull, engasjert og stolt følte seg mye bedre enn respondentene som leste en kontrollsak som ikke vekket disse emosjonene. Og de som leste kontrollsaken følte seg betydelig bedre enn de som leste en sak som fikk dem til å føle seg sint, fortvilet, frastøtt, skyldig, bekymret og trist.

Studien viste også at respondentene ikke opplevde nyhetssakene med positive emosjoner som mindre verdifull, eller å ha mindre påvirkningskraft enn saker med negative emosjoner.

I saker der en effektiv løsning ble diskutert følte leserne seg betydelig bedre enn hvis en ineffektiv løsning, eller ingen løsning ble diskutert. De rapporterte også en mer positiv holdning til selve saken hvis den inkluderte en effektiv løsning enn hvis en ineffektiv eller ingen løsning ble diskutert. De oppfattet med andre ord ikke en nyhetssak som inkluderte en

effektiv løsning som mindre verdfull eller tro mot de journalistiske kjerneverdiene enn en sak med ineffektiv eller ingen løsning.

Konklusjonen McIntyre drar fra sine funn er at journalister med fordel kan inkludere både informasjon som etterlater leseren i en positiv sinnsstemning og effektive løsninger på problemer uten at leserne oppfatter saken som mindre verdifull journalistikk. Leserene føler seg bedre etter å ha lest slike saker, og likte saker med effektive løsninger bedre enn saker uten løsning eller med en ineffektiv løsning. (McIntyre 2015)

2.5.4 Løsningsjournalistikks påvirkning på publikum

Solutions journalism, eller løsningsjournalistikk, har vært et etablert begrep lengre, og har dermed også vært gjenstand for forskning lengre en konstruktiv journalistikk. Da disse retningen har mye felles kan det være interessant å se på noe av forskningen som er gjort om dette temaet også.

I likhet med konstruktiv journalistikk har mye av forskningen på løsningsjournalistikk dreid seg om mediernes påvirkning på publikum. I et kvasi-eksperiment gjennomført av Solutions Journalism Network og The Engaging News Project ble 755 voksne amerikanere presentert en av seks nyhetsartikler, som presenterte tre forskjellige problemstillinger. Hvordan traumer påvirker barn i Amerika, hjemløshet i urbane Amerika og mangel på klær blant fattige i India. Hvert av problemene hadde to nyhetssaker. Den ene omhandlet utelukkende problemet. Den andre presenterte også en mulig løsning. Tillegget av den mulige løsningen var eneste forskjell på sakene. Resultatet av den påfølgende undersøkelsen viste at de som leste artiklene der løsning var en del av saken hadde signifikant større sannsynlighet for å:

- Oppfatte det som at de hadde fått mer kunnskap om temaet i artikkelen, og melde om at de var bedre informert om temaet.
- Svare at artikkelen hadde økt deres interesse om temaet.
- Tro at de kunne bidra til en løsning på problemet, og tro at det fantes effektive måter å løse problemet på.
- Si at artikkelen hadde påvirket deres mening om temaet.
- Å indikere at de følte seg inspirert og/eller optimistisk etter å ha lest artikkelen.

De gjorde også noen interessante funn om hvordan sakene som inneholdt mulige løsninger påvirket publikums engasjement og tilknytting til mediet.

Undersøkelsen viste nemlig at de som leste løsningssaker var mer tilbøyelig til å si at de ville:

- Lese flere av artiklene til journalisten som hadde skrevet saken de akkurat hadde lest.
- Lese flere saker i avisen som hadde publisert saken de akkurat hadde lest.
- Lese flere artikler om temaet.
- Fortelle venner og familie om temaet
- Dele artikkelen de akkurat hadde lest på sosiale medier ¹²

Selv om denne undersøkelsen ikke er så omfattende at man kan gjøre noen generaliseringer er funnene interessante. De gir en indikasjon på at løsningsorienterte nyhetssaker kan ha en påvirkning på publikum som er positiv både for individene selv, for nyhetsmediene som presenterer sakene og for samfunnet.

2.5.5 Kritikken av konstruktiv journalistikk.

Da konstruktiv journalistikk fortsatt er et relativt smalt felt, er det ikke så mange som har gått ut offentlig og kritisert praksisen. Den blir for det meste oversett av de som ikke har noe tro på den. I den grad det kommer kritikk blir den rettet direkte til de som faktisk jobber med denne type saker. Men det fins noen eksempler.

Journalisten Ashleigh Tullis har skrevet en sak for “World Association of Newspapers and News Publishers” om konstruktiv journalistikk der hun blant annet har snakket med to Sørafrikanske professorer, som begge er svært kritiske.

Herman Wasserman, journalist og professor i mediastudier på University of Cape Town, mener man trenger å gjøre konseptet konstruktiv journalistikk klarere. Han etterlyser et klarere skille mellom konstruktiv journalistikk og ukritisk journalistikk. Ifølge Wassermann har det vært et problem i Sør-Afrika at det forventes at mediene lager positive, ukritiske, nyheter om de post-koloniale regjeringene.

“It is very important that the notion of constructive or positive journalism be separated clearly from those notions of “uncritical journalism”, especially in contexts like new democracies or African countries where governments often make demands for the media to support rather than criticize them.” ¹³

---

¹² https://mediaengagement.org/wp-content/uploads/2014/06/ENP_SJN-report.pdf

¹³ <http://blog.wan-ifra.org/2014/11/18/constructive-journalism-emerging-mega-trend-or-a-recipe-for-complacency>

Frykten hans er at dersom man utelukkende skriver positive nyhetssaker vil ikke de kritiske stemmene komme fram. Publikum blir ikke skikkelig informert, og dermed har man ikke grunnlaget man trenger for en demokratisk og åpen debatt.

Professor Anton Harber, leder av journalistikk- og medieprogrammet på Wits universitet i Sør-Afrika, sier:

“...great journalism is reporting which questions and probes, which surprises and challenges you and makes you think and act. It is disruptive and discomfiting, particularly for the powerful. In short, it stirs the pot, it makes trouble, it stirs up passions and it makes you see things in a different way. Nothing is more valuable and more constructive than making people think, and think again, and troublemaking journalism does that. The rest is necessary, routine and soporific. It is only constructive if you want a sleepy, complacent society, not if you want active, engaged citizens.”

Hans utgangspunkt er altså at det er den «ubehagelige» journalistikken som får publikum til å tenke og handle. Og at alt annet bare er rutinepreget nødvendig «onde», som ikke gjør annet enn å skape et passivt, medgjørlig samfunn. Han tror heller ikke konstruktive nyheter kan inspirere til mer tillitt i befolkningen:

“Look at how skeptical audiences are about news that smacks of propaganda or bias, for example, CCTV, Russia Today, Fox News, – if audiences suspect that certain news events are being airbrushed, they are likely to desert it. Which again is not a reason not to try and pursue alternatives, but these should be informed by a genuine desire to illuminate alternative viewpoints and the daily lived experience of ordinary people, not only the elites in government and business”

Selv om begge disse professorene opererer i Sør-Afrika, er bekymringene deres på ingen måte unike eller begrenset til land med andre mediesystem enn det vi har i Norden. Det er den samme kritikken tilhengerne av konstruktiv journalistikk møter på jevnlig basis. Det er ukritisk journalistikk, glad-saker. Det er å gå politikerne og andre elites ærend. Det er å lukke øynene for problemene vi har i verden. (Gyldensted og Bjerre 2014).

Peter Bro er leder for Center for journalistik på Syddansk Universitet. Han er i utgangspunktet positiv til ideen om flere konstruktive nyheter, men mener man bør passe seg for fallgruvne.

«Hvis man alene leder efter løsninger risikerer vi bare at give mikrofonen videre til folk, som vi burde være kritiske over for(...)Der er den type konstruktive journalistik, hvor det bare bliver positiv omtale, og man mister den glød og det samfundsmæssige drive, som er en grundsten for journalistikken.»¹⁴

3.0 Metode-innledning

I dette kapitlet skal jeg gå gjennom metodevalgene jeg har tatt i forbindelse med denne oppgaven. Empirien min er basert på kvalitative dybdeintervjuer med Ulrik Haagerup og fire andre fra Danmarks Radios nyhetsredaksjon, i tillegg til en kvalitativ innholdsanalyse av tre nyhetssaker som passer Danmarks Radios beskrivelse av konstruktiv journalistikk. Dette har jeg gjort for å bedre belyse hva det er respondentene legger i begrepet og praksisen konstruktiv journalistikk. Videre i dette kapitlet vil jeg ta for meg utvelgelsen av respondenter/informanter, og utfordringene rundt det.

Jeg vil gjøre rede for metodene jeg har brukt, og hvorfor jeg har valgt metodene jeg har valgt. Videre vil jeg forklare hvordan jeg samlet inn data og hvordan jeg analyserte funnene mine. Både når det gjelder intervjuene og innholdsanalysen jeg har gjennomført.

Til slutt vil jeg ta for meg utfordringene jeg har hatt med å holde meg nøytral i arbeidet med dette temaet.

Men først vil jeg gi en kort redegjørelse for hvordan jeg selv kom inn på temaet konstruktiv journalistikk. Det gjør jeg for at mitt standpunkt skal være klart for leseren av denne oppgaven, og et poeng jeg kommer tilbake til i slutten av dette kapitlet.

3.1 Min introduksjon

Jeg kom over konstruktiv journalistikk da jeg lette etter litteratur om det vi journalister ofte kaller glad-saker. Som mange journalister gjør, så jeg på glad-sakene som motsats til de tidvis veldig kritiske vinklene mediene ofte velger. På det punktet var jeg ganske sliten og desillusjonert av måten man jobber på som journalist, og var på en søken etter noe annet. Konstruktiv journalistikk representerte et perspektiv på nyhetsproduksjon jeg ikke var kjent med, og det gjorde meg interessert i å undersøke det nærmere.

---

¹⁴ <https://journalisten.dk/medierne-kan-vaere-med-til-skabe-et-bedre-samfund>

Jeg ønsket å finne ut hva konstruktiv journalistikk går ut på. Hva er det? Hvordan arbeider man med det?

3.2 Utvelgelse av case og informanter

Danmarks Radio har vært veldig tidlig ute i å implementere konstruktive saker i sine nyhetssendinger, og mange andre redaksjoner ser til dem når de vil gjøre det samme. Blant annet NRK, som har mange fellestrekk med DR. Både i samfunnsoppdrag, oppbygging og eierskap, i tillegg til at Norge og Danmark har like mediesystem og tradisjoner. Derfor synes jeg Danmark Radio var en veldig interessant plass å hente empiri fra. Jeg mener funnene fra Danmarks Radios nyhetsredaksjon vil ha høy relevans og overføringsverdi til norske forhold.

Ulrik Haagerup, og hans engasjement rundt konstruktiv journalistikk, har vært sentralt i å innføre denne typen journalistikk i Danmarks Radio. Det var derfor avgjørende å rekruttere han først. Jeg tok direkte kontakt med han og han sa seg villig til å delta, og hjelpe meg med å få kontakt med andre i Danmarks Radio jeg kunne intervju. Denne metoden å skaffe kilder på, den såkalte snøball metoden, har både fordeler og ulemper. (Tjora 2012) Haagerup har daglig tilgang på journalistene og redaktørene i Danmarks Radio, og har dermed langt større mulighet for å snakke med dem og forhøre seg om hvem som kunne tenkt seg å delta. Han kjenner utvilsomt kollegene sine bedre enn det jeg gjør, og kan da også bedre vurdere hvem som kan si noe relevant om temaet jeg jobber med. En ulempe her kan være at Haagerup velger ut intervjuobjekter som han vet vil tale «hans sak». Det vil også være utfordrende å anonymisere deltakerne fullstendig, da flere i redaksjonen vil vite hvem de er.

Da jeg har en case-studie basert på kvalitative intervjuer har jeg ingen ambisjoner om å framstille generaliserbar informasjon i min oppgave. Det jeg ønsker er å få innsikt i tankene og erfaringene til de som har fått konstruktiv journalistikk som en del av sin arbeidshverdag. For å få den informasjonen jeg trenger, behøver jeg informanter som faktisk har fått konstruktiv journalistikk som en del av sin arbeidshverdag, og som har gjort seg noen refleksjoner rundt temaet. Derfor vurderer jeg det slik at fordelene av å la Haagerup velge ut informantene for meg oppveier ulempene.

I tillegg til Haagerup selv har jeg intervjuet fire redaktører fra forskjellige avdelinger i DR Nyheter. Jeg var i utgangspunktet litt skeptisk til å bare intervju redaktører, men da jeg fikk litt mer innsikt i hvordan Haagerup har jobbet med innføringen av konstruktiv journalistikk forsto jeg at det var den beste løsningen. Som jeg sa i forrige avsnitt handler det om å ha informanter som har gjort seg noen refleksjoner rundt temaet.

Da Ulrik Haagerup er en så sentral del av konstruktiv journalistikk-miljøet, og har skrevet en bok jeg også bruker som kilde i oppgaven min, følte det veldig rart å skulle anonymisere intervjuet med han. Han snakker fra et annet perspektiv og om andre ting enn de andre informantene, og en anonymisering av han ville enten være ineffektiv eller så ville relevant informasjon måtte fjernes fra oppgaven for å sørge for hans anonymitet. Derfor valgte jeg, med hans samtykke, å la han være en åpen kilde.

De andre informantene valgte jeg å anonymisere. Temaet jeg tok for meg var ikke så personlig, men det er til en viss grad kontroversielt, og de som forsvarer konstruktiv journalistikk møter en del kritikk. Når de også har en øverste sjef som brenner sterkt for temaet kan det være vanskelig å selv komme med kritikk av det. Jeg ville at mine intervjuobjekter skulle kunne snakke fritt om konstruktiv journalistikk, og være så komfortabel som mulig slik at de kunne snakke uten å føle at de måtte gå i forsvar for verken det ene eller det andre standpunktet. Hvem de er og hva hvem som sa hva er heller ikke relevant for min oppgave. Derfor har jeg valgt å kalle informantene mine for: Ola, Kari, Truls og Trine.

3.3 Kvalitativ metode

Jeg har valgt en kvalitativ metode fordi jeg ønsker å få et innblikk i informantenes egne tanker og følelser rundt fenomenet konstruktiv journalistikk. I kvalitativ metode har man et mindre utvalg man gjør forskningen sin på, men til gjengjeld går man mer i dybden. Det betyr at man ikke nødvendigvis får et representativt utvalg, men man kan få en helt annen innsikt ved bruk av den kvalitative metoden framfor det kvantitative som dreier seg mer om antall og større utvalg. Den kvalitative metoden gir med andre ord en annen dybde, og er ifølge Tjora en god måte å få en bedre forståelse av dem man forsker på. Metoden er også velegnet for å få et bilde av hvordan ting virkelig er. (Tjora 2013, s. 18-19) Jeg vil ha informantenes definisjon på hva konstruktiv journalistikk er og hvordan man arbeider med det, og da er en kvalitativ tilnærming den beste. Når det gjelder innholdsanalysen er det hva en konstruktiv nyhetssak inneholder, hva som kjennetegner den, jeg er interessert i. Det jeg er ute etter er altså kvalitative data. Ikke antall, som kvantitative undersøkelser kunne gitt svar på. (Tjora 2012) Da det verserer mange forskjellige både praksiser og definisjoner, og jeg visste lite på forhånd om hva informantene ville si, ville det dessuten gitt lite mening å gjøre en kvantitativ studie basert på kategorier jeg selv hadde laget.

3.4 Intervjuene

Jeg valgte et semistrukturert dybdeintervju med forholdsvis åpne spørsmål av samme årsak. Jeg hadde behov for å ha en viss struktur for å sikre at funnene kunne ses i forhold til hverandre, og sørge for å holde kursen når jeg skulle ferdes i relativt ukjent farvann. Samtidig, når jeg skulle undersøke et tema jeg ikke har så mye kjennskap til, måtte jeg ha rom for at mine forutinntagelser kunne være helt gale, og at informantene kunne gi meg helt annen informasjon enn den jeg forventet. Det krever en intervjustruktur som er åpen nok til å la informantene snakke relativt fritt uten så mye begrensninger eller føringer fra meg. En for stram struktur ville kunne hindret informantene i det, og potensielt ført til at jeg gikk glipp av viktig informasjon. (Tjora 2012)

3.4.1 Intervjuguider

Jeg hadde i utgangspunktet en intervjuguide for journalister og en for redaktør/nyhetsleder, som jeg hadde forberedt laget før jeg visste hvem intervjuobjektene var. (Begge intervjuguidene ligger som henholdsvis vedlegg 1 og 2). Dette måtte justeres noe, da jeg fant ut at alle var redaktører. De fleste redaktørene hadde også jobbet med konstruktive saker som journalister. Derfor endte det opp med at intervjuene ble en blanding av spørsmålene fra de to intervjuguidene. Det var ingen som utelukkende fikk spørsmål fra intervjuguide 1.

Min forestilling om Ulrik Haagerups rolle, både når det gjaldt innføringen av konstruktiv journalistikk i DR og i diskusjonen på verdensbasis var ikke helt i tråd med realitetene. Derfor måtte også intervju spørsmålene hans justeres underveis for å tilpasses. Dette opplevde jeg ikke som spesielt vanskelig, da samtalen gled veldig naturlig med alle jeg intervjuet.

Jeg hadde basert mine intervjuguider på modellen Tjora skisserer, der den uformelle samtalen er idealet. Selv om det har visse faste elementer prøvde jeg å la intervjuet være så åpent som mulig, med mulighet for oppfølgingsspørsmål og digresjoner som kunne gå alle slags veier. Jeg vil derfor beskrive dem som dybdeintervjuer. (Tjora 2012) Jeg hadde fastsatte, mer eller mindre lukkede, oppvarmingsspørsmål, som omhandlet karrieren deres som journalist og i DR. Videre stilte jeg mer åpne spørsmål som oppfordret til samtale. I intervjuguiden ble spørsmålene delt inn i kategoriene: Om konstruktiv journalistikk, Jobbe med konstruktive nyheter og Praktisk arbeid. Disse kategoriene hadde ingenting for seg og ble raskt endret.

3.4.2 Gjennomføring av intervjuer

Gjennomføringen av intervjuene ble gjort ansikt til ansikt i Danmarks Radios lokaler over tre dager. Det var det mest praktiske, og da vi utelukkende skulle snakke om forhold som gjelder

jobben deres følte det helt naturlig å ta det der. Jeg tok opp intervjuene med en båndopptaker istedenfor å notere. Det er betydelig mer praktisk når man gjør intervjuer av det omfanget jeg gjorde, av flere grunner. Når man bruker båndopptaker kan man helt og fullt konsentrere seg om de man intervjuer, og på den måten få en mer naturlig samtale. I tillegg har du det som blir sagt ord for ord, slik at du kan gå tilbake og høre på det hvis noe skulle være uklart. (Tjora 2012) Det var kanskje spesielt viktig i mitt tilfelle da vi opererte med to språk, norsk og dansk, i mine intervjuer. Jeg ville også at intervjuene skulle være så naturlig og uanstrengt som mulig. Jeg ville ikke at journalistene skulle føle at de ble intervjuet, og dermed opptre for «profesjonelt» overfor meg.

Opptakene ble på mellom 24 og 48 minutter lange. Intervjuet med «Trine» ble betydelig kortere enn de andre grunnet tiden vi hadde til rådighet. Jeg føler likevel jeg fikk mye godt, nyttig stoff ut av intervjuet.

Jeg transkriberte intervjuene i sin helhet etterpå. De ble på mellom 11 og 17 luftig skrevne sider. Jeg transkriberte ordrett det som ble sagt og inkluderte nøling og lyder og den slags, i fall det skulle vise seg å være nyttig senere. (Tjora 2012)

3.4.3 Analyse av intervjuene

Jeg la på sett og vis grunnlaget for analysen allerede under arbeidet med innsamlingen av empiri. Jeg hadde en forskerdagbok som jeg noterte tanker, ideer og stikkord i etter hvert intervju. Det Nilsen kaller tenkeskriving. (Nilsen 2012). Dette viste seg å bli veldig nyttig da materialet tok en litt anden vending enn jeg hadde forestilt meg.

Jeg tok også notater under transkriberingen av intervjuene. Da noterte jeg meg spesielt hvilke temaer vi var inne på og ord, uttrykk og fraser som gikk igjen hos informantene. Tanken var å bruke *in vivo*-metoden (Miles et al. 2014) for å kode materialet mitt. Datamaterialet mitt var rimelig omfattende og den metoden viste seg raskt å bli ganske uoverkommelig og uoversiktlig. Enkelte ord og uttrykk som gikk igjen i teksten ble likevel med meg videre i analyseringen, så på den måten kom det første analyseforsøket fortsatt til nytte.

Etter dette bestemte jeg meg for å komprimere intervjuene mine. Det Brinkman og Kvale (Brinkman og Kvale 2015) kaller meningsfortetning. I første forsøk komprimerte jeg de første intervjuene kraftig. For hvert intervju jeg bearbeidet ble den nye teksten lengre og lengre. Da jeg igjen skulle forsøke å kode intervjuene innså jeg at jeg hadde komprimert de første intervjuene for kraftig, og måtte gjøre det igjen. I de videre analysene viste det seg at dette var

veldig fornuftig da mye av det jeg hadde komprimert ut i første forsøk viste seg å være veldig relevant senere i analysen.

Etter dette leste jeg grundig gjennom teksten min for å forsøke meg på en åpen koding ut fra innholdet. Jeg vil si metoden jeg benyttet meg av passer med det Silverman beskriver som «thematic analysis» (Silverman 2011 s. 273). Jeg begynte med in vivo-koding av materialet, men endte opp med det jeg kanskje heller vil kalle in vivo-tematisering (eller kategorisering). Jeg forsøkte å la teksten guide meg til hvordan jeg skulle kategorisere, men endte opp med større enheter enn med vanlig in vivo-koding. Jeg endte etter denne prosessen opp med rundt 15 underkategorier. Jeg måtte gå tilbake til materialet mitt flere ganger for å sjekke kategoriene opp mot materialet, og justere. Under analyseringen opplevde jeg at jeg hadde noen forutinntatte ideer om hva teksten skulle inneholde, og hadde lagd noen kategorier basert utelukkende på mine egne tanker og ikke det faktiske innholdet i teksten. Det ble en aha-opplevelse for meg og det førte til at jeg ble mer bevisst på å ha en mer induktiv tilnærming til materialet (Nilsen 2012 s. 79) Da jeg til slutt fikk delt inn materialet i meningsfulle underkategorier ble det enklere å slå dette sammen til fire hovedkategorier.

3.4.4 Personvernombudet

Før jeg gikk i gang med intervjuene mine meldte jeg inn prosjektet mitt til personvernombudet (NSD). Her beskrev jeg hvordan jeg skulle gjennomføre undersøkelsene mine og hvordan jeg skulle behandle dataene jeg samlet inn. (For godkjenning fra NSD se vedlegg?)

I den første innmeldingen skrev jeg at alle kildene mine skulle være anonyme. Underveis i jobbingen med oppgaven vurderte jeg det slik at det var mer fornuftig å ha Ulrik Haagerup som en åpen kilde, noe han også hadde samtykket til. Derfor tok jeg igjen kontakt med NSD underveis i arbeidet mitt med oppgaven for å melde fra om dette. Jeg sendte informasjon om oppgaven for å innhente informert samtykke til Ulrik Haagerup per mail tidlig i vår korrespondanse. Han satte en kontaktperson på saken å lage avtaler med de andre intervjuobjektene, som jeg ikke fikk noen informasjon om før jeg faktisk møtte dem. Derfor ble det til at jeg fikk informert samtykke fra dem muntlig, som jeg også tok opp på bånd.

3.5 Innholdsanalyse

I tillegg til intervjuene gjorde jeg en liten kvalitativ innholdsanalyse av tre konstruktive nyhetssaker fra DR Nyheter's TV-avisen 21.30. Dette er alt for lite til å kunne generalisere rundt Danmarks Radios konstruktive nyheter, men jeg ønsket likevel å se om jeg kunne

gjenkjenne elementene redaktørene beskrev som definerende for konstruktive nyhetssaker, samt å undersøke noen av påstandene deres i forhold til arbeidsmetode.

3.5.1 Utvalget

Jeg valgte TVAvisen 21.30 fordi flere av informantene dro fram denne sendingen som en viktig plattform for de konstruktive nyhetssakene. Jeg så på nyhetssendingene dag for dag en uke i juli, fram til jeg hadde tre saker jeg synes passet med kriteriene. Jeg tok utgangspunkt i definisjonen det er enighet om i litteraturen, samt hva informantene mine sa i intervjuene. Nemlig at en konstruktiv nyhetssak skal se framover, og eller presentere en mulig løsning på en utfordring eller et problem. (Haagerup 2014, McIntyre og Gyldensted 2017) Danmarks Radios definisjon er at saken alltid skal ha bakgrunn i et problem. Igjen, dette gir ikke noe representativt utvalg, og det var heller ikke et mål i seg selv. Jeg ønsket å finne noen eksempler jeg kunne se nærmere på.

3.5.2 Metode og analyse

Jeg vil beskrive metoden jeg brukte som en strukturert kvalitativ innholdsanalyse. Jeg lagde meg en guide med konkrete ting jeg så etter i sakene. Basert på utsagn fra redaktørene jeg intervjuet så jeg etter følgende:

- Hva handler saken om?
- Hvordan innledes og avsluttes saken?
- Blir det stilt kritiske spørsmål? I så fall, til hvem?

Basert på tanker og teorier jeg hadde gjort meg opp mens jeg arbeidet med temaet ønsket jeg også å se på følgende:

- Hvem er kildene?
- Hvordan er sakene oppbygd dramaturgisk?
- Hvordan er sakene bildelagt?
- Hvor lange er innslagene?

Jeg jobbet meg gjennom sakene med å se og notere ganske mange runder før jeg følte jeg hadde et godt grep om innholdet. Jeg startet med å se gjennom sakene og ta notater basert på elementene jeg lette etter, men jeg så raskt at det jeg satte igjen med var for lite til å virkelig ta tak i på en analytisk måte. I runde to transkriberte jeg det som ble sagt i sin helhet, og beskrev saken så inngående som mulig. I de påfølgende rundene noterte jeg meg detaljer, og så på de journalistiske valgene som hadde blitt tatt.

Det jeg satt igjen med var ganske mye tekst, som jeg kategoriserte etter de forhåndsbestemte elementene.

Materialet mitt var relativt lite, og kategoriene var såpass fastsatt på forhånd at jeg synes analysen gikk ganske enkelt og greit. En ting jeg synes var litt utfordrende var å få et grep om hva journalisten egentlig hadde spurt om i enkelte tilfeller. I alle tre sakene hadde spørsmål fra journalisten blitt klippet bort, og som seer fikk vi bare se svaret fra intervjuobjektet. Det gjorde det vanskelig å vite om intervjuobjektet kom med innrømmelser og forbehold på eget initiativ eller på bakgrunn av kritiske spørsmål fra journalisten.

Jeg vil påstå at det generelt er vanskelig å si noe om hvilke spørsmål som er stilt og hvordan journalisten har jobbet utelukkende basert på det ferdige produktet, og kanskje spesielt i et tv-innslag som nok er det medieproduktet som utsettes for strengest kutting og redigering. Dette fører naturlig nok til en svakhet i min analyse. Men til syvende og sist er det jo produktet man leverer til publikum som er det viktigste i denne sammenhengen. Journalisten har jo valgt tema og vinkel som nok er det mest sentrale når det gjelder konstruktiv journalistikk, og kommer det forklaring på det kritikkverdige i en sak vil jeg påstå det er viktigere enn hvem som tok initiativet til å få fram det svaret. Det er det ferdige produktet som gir publikum informasjon og oppfatning av verden. Ikke tankene, intensjonene og arbeidsmetodene til journalisten, med mindre de gjenspeiles i det ferdige produktet.

3.6 utfordringer under arbeidet med oppgaven

Jeg opplevde mange utfordringer i mitt arbeid med denne oppgaven. Først vil jeg ta for meg noen generelle problemstillinger knyttet til det å forske i eget felt, før jeg går inn på spesifikke utfordringer jeg opplevde med min oppgave.

3.6.1 Forsker i eget felt

Jeg har selv jobbet mange år som journalist, og det å forske i eget fagfelt er utfordrende av mange grunner. For det første er den journalistiske etikken og forskningsetikken er veldig forskjellig. Det var noe jeg måtte gjøre en innsats for å ta hensyn til i stort sett alle ledd i prosessen, da det som falt meg naturlig var å jobbe som en journalist. Det skapte også noen rare situasjoner med informantene, da de så på meg som en journalistkollega og antok at de journalistiske metodene var det som gjaldt. Jeg informerte alle om hva som var intensjonene mine med intervjuene, hvordan stoffet skulle behandles og anonymiseres og at de kunne trekke seg fra prosjektet når som helst, noe det virket som de synes var rart og unaturlig. Jeg vil ikke si at det oppsto noen problemer rundt interaksjonen min med kildene av den grunn. En av

informantene poengterte at en viten om at man kan trekke seg når som helst gjorde det lettere å åpne seg uten å føle et behov for å redigere det man sier, og det er jo utelukkende positivt.

En annen utfordring man lett kan støte på er det som også kom fram i beskrivelsen over. Det at informantene ser på deg som en kollega. Det kan både føre til at de unnlater informasjon fordi den er underforstått, og at man knapt merker at det skjer selv fordi informasjonen oppfattes som selvsagt. På den andre siden har man med bakgrunn i samme felt en annen forutsetning for å forstå informantenes utgangspunkt og referanser, og informantene kan fokusere på det som er forskningstemaet framfor å bruke mye tid og energi på bakgrunnsinformasjon. Jeg kunne ta utgangspunkt i noe jeg allerede kjente til og konstruere ny kunnskap. (Brinkmann og Kvale 2015, s. 71-72).

Som forsker i eget felt kommer man inn i forskningssituasjonen mer eller mindre objektiv, da man ikke kan se bort fra egne erfaringer og følelser rundt faget. Ifølge Mathisen kan man lett få man et habilitetsproblem ifølge journalistiske normer når man forsker i eget felt. (Mathisen 2011, s. 8-9) Det er det vanskelig å komme seg bort fra. Det eneste man kan gjøre er å være ekstra oppmerksom på det, og vurdere sine egne tanker og fordommer under hele prosessen.

3.6.2 Utfordringen med å være objektiv

Jeg kom, som jeg var inne på innledningsvis i dette kapittelet, inn på temaet konstruktiv journalistikk i min egen søken etter en journalistikk som var mer meningsfull for meg. Jeg var desillusjonert og frustrert over retningen journalistikken har tatt de 10 årene jeg har jobbet i yrket. Det førte nok til at jeg var veldig åpen for å bli «konvertert» til den konstruktive journalistikken. Da jeg ble kjent med temaet og praksisen rundt, samt leste om andre journalister som hadde funnet konstruktiv journalistikk gjennom den samme desillusjonen jeg hadde følt på var det som jeg så lyset. Det hele virket så fryktelig logisk og rett, og det ga meg et håp for en bedre framtid for journalistikken. Dette høres fullstendig nyreligiøst ut, og det er også sånn jeg ser tilbake på det. Og det er på ingen måte bare meg som har blitt oppslukt av konstruktiv journalistikk på en nærmest religiøs måte. Noen grener av den konstruktive journalistikken har et halleluja-preg over seg. Jeg startet min innføring i konstruktiv journalistikk med å dra på et kurs i regi av det London-baserte magasinet Positive News. De trykker utelukkende konstruktive saker. Uten å svartmale Positive News, som produserer masse god journalistikk, ble det nyreligiøse elementet veldig tydelig for meg på dette kurset, og det ble en oppvekker. Det hjalp meg til styre inn på det jeg vil beskrive som en mer pragmatisk gren av konstruktiv journalistikk. Likevel har min i utgangspunktet svært så

positive holdning til konstruktiv journalistikk utfordret den analytiske distansen jeg behøver som forsker, og det har vært noe jeg har måtte være veldig oppmerksom på gjennom hele prosessen.

Det har også kommet noe positivt ut av det, slik jeg ser det. Som jeg har nevnt tidligere opplever mange av tilhengerne av konstruktiv journalistikk mye kritikk. De må ofte forsvare seg mot helt grunnløse påstander og antakelser rundt det de driver med, noe alle informantene mine var oppgitt over og lei av. Det at jeg kom inn og ikke la skjul på at jeg i utgangspunktet var både kunnskaps rik om, og positiv til konstruktiv journalistikk mener jeg åpnet for en mye bedre samtale om temaet. Jeg følte til og med at vi kunne snakke om kritikken mot konstruktiv journalistikk på en bedre måte når de kunne diskutere det fra en nøytral posisjon istedenfor en der de forsvarer seg selv og sin praksis.

4.0 Innholdsanalyse

I dette kapittelet skal jeg ta for meg tre nyhetssaker fra DR Nyheters TVavisen 21.30. Jeg vil først gjøre rede for hvordan jeg har valgt sakene jeg skal analysere og hva jeg vil fokusere på, før jeg gir et kort sammendrag og en analyse av hver enkelt sak. Til slutt ser jeg sakene i forhold til hverandre for å se etter likheter og ulikheter, og se om jeg kan se et mønster i DRs konstruktive nyhetssaker. Her svarer jeg hovedsakelig på forskningsspørsmålet:

- Hva kjennetegner DR's konstruktive nyhetssaker, og hvordan presenterer de dem?

4.1 Innledning og metode

Jeg har tatt utgangspunkt i TVavisens 21.30 nyhetssending. Grunnen til det er at informantene dro fram denne nyhetssendingen som flaten de konstruktive nyhetssakene ofte ble lagt til. Jeg valgte saker som stemmer med de kriteriene det er enighet om at kjennetegner konstruktive nyhetssaker. Nemlig at de ser framover, og eller presenterer en mulig løsning på et problem eller en utfordring. (Se for eksempel Haagerup 2014 og McIntyre og Gyldsted 2017)

Jeg var ikke ute etter et representativt utvalg. Jeg ville ha noen eksempler på konstruktiv journalistikk som jeg kunne se på i lys av det som kom fram i intervjuene med informantene mine. Utvalget ble gjort ved at jeg så nyhetssendingene dag for dag en uke i juli 2018, fram til jeg hadde tre saker jeg mente passet kriteriene. Det tok fem dager.

Jeg har gjennomført det jeg vil beskrive som en kvalitativ innholdsanalyse. Det er ikke en ren tekstanalyse, men et forsøk på å se helheten i det som blir formidlet i nyhetssaken, og på

hvilken måte det blir formidlet. Jeg er spesielt opptatt av hvem kildene er og hvilken rolle de har i saken, hvilke spørsmål som stilles til kildene og hvordan saken framstilles dramaturgisk.

4.2 Sak 1: «Hjelper tørkerammede bønder»

Lengde på sak: 1 min 38 sek

Denne saken handler om at politikerne har firt på kravene til økologisk husdyrhold for å hjelpe bøndene gjennom tørken de opplever i Danmark. Bøndene kan nå blant annet gi dyrene sine en annen fôrsammensetning og bruke fôr fra marker som er under omlegging til økologisk dyrking, men ikke er godkjent ennå. Kildene i saken er en øko-bonde, en politiker og et medlem av styret i foreningen for bønder.

Dette er tydelig en oppfølger på saker som omhandler tørken, og hvilken påvirkning den har på landbruket. Anker innleder med å slå fast at det er tørke og bøndene har store problemer, og følger opp med at politikere fra flere partier har gått sammen om en «hjelpapakke». Anslaget i saken er en fortvilet konsekvens ekspert, altså bonden, og det bildelegges av dyrene hans, som vekker sympati for situasjonen. Her legges altså problemet fram av en som er rammet av det. Politikeren kommer inn og får rollen som en som er ansvarlig. Han får i første omgang fortelle om løsningen de foreslår og hvilke vurderinger som har blitt gjort.

Dette følges opp av et intervju med et styremedlem i foreningen for bønder som roser politikernes handlekraft. Her er altså en kilde som kan snakke overordnet om situasjonen til bøndene, ikke bare casen vi følger. Denne kilden er utelukkende positiv til situasjonen og kommer bare med et enkelt sitat i saken.

Bonden forteller at dette ikke er en ideell situasjon, og sier at de jo ikke gir konvensjonelt fôr til dyrene. Han unnskylder det med at det er en ekstrem situasjon. Her har han, uten at seerne får høre det, tydeligvis fått et kritisk spørsmål rundt å gi dyrene fôr som normalt sett ikke er godkjent i økologisk husdyrhold.

Politikeren sier de ikke vil la det komme til et punkt der bøndene må slakte dyrene fordi de ikke har fôr til dem. Dette framstår som et mulig svar på samme kritiske spørsmål som bonden svarer på tidligere. Bonden avslutter med å igjen påpeke at dette ikke er en ideell situasjon. Anker avslutter med å si at politikerne vil sette inn flere tiltak dersom situasjonen ikke bedrer seg.

Denne saken framstår i sin helhet som tris, til tross for at den har et klart konstruktivt element. Her er det noen som har funnet en løsning, men det poengteres gjentatte ganger gjennom saken at løsninger ikke er ideell. Saken både innledes og avsluttes med en understreking av hvor alvorlig situasjonen er for bøndene.

Dette er en tydelig oppfølger til saker som omhandler et samfunnsproblem, og den har klar nyhetsverdi. Her er det en endring i situasjonen som både er aktuell, vesentlig og har et visst element av konflikt. Reporter stiller relevante kritiske spørsmål både til konsekvensesksperten og til den ansvarlige politikeren. Politikerne, flere partier i samarbeid som poengtert av anker, får ros for sin handlekraft, men løsningen på utfordringen bøndene står ovenfor problematiseres.

4.3 Sak 2: «Hvitvask-fortjeneste doneres vekk».

Lengde på saken: 3 min 56 sek.

Saken handler om at Danske Bank skal donere vekk pengene de har tjent på hvitvasking i bankens estiske filial. Bakgrunnen for saken er at Danske Banks nå nedlagte filial i Estland har hvitvasket 53 milliarder danske kroner fra utenlandsk kriminell virksomhet. Banken vil nå regne ut hvor mye fortjeneste de ha hatt på denne virksomheten, og donere det til samfunnsnyttige formål. Kildene i saken er administrerende direktør i Danske Bank og redaktøren for et finansmedium. Anker benytter seg også av grafikk for å forklare detaljer i saken.

Saken innledes av anker som forteller kort om hvitvaskingsskandalen og at banken nå vil gi pengene til samfunnsnyttige formål.

Deretter går de rett på den ansvarlige for skandalen, altså administrerende direktør i banken. Han får fortelle om løsningen først, som er det nye i saken. Han understreker at filialen i Estland nå er lagt ned.

Anker forteller om bankens økonomi og flere detaljer rundt donasjonen. Så går anker gjennom detaljene rundt skandalen ved hjelp av grafikk.

Tilbake til administrerende direktør som snakker om hvor beklagelig skandalen er og at de jo i denne sammenheng bare snakker om inntjeningen. Han poengterer at de gransker hvordan dette kan ha skjedd og hvordan de kan sørge for at det aldri skjer igjen. Som seer får du ikke høre spørsmålet som har blitt stilt til den administrerende direktøren, men ut fra svaret prøver

reporter å sette fokus på hva de gjør i forhold til selve skandalen. Det at administrerende direktør sier at dette bare dreier seg om inntjeningen får det til å virke som at reporter er kritisk til at han bare snakker om donasjonen de skal gjøre og ikke hva de skal gjøre for å komme til bunns i skandalen.

Anker introduserer et intervjuobjekt som er med på direkten via link, som er redaktør i et finansmedium. Han kan man altså se som en finansekspert. Han blir spurt om bankens motiv for donasjonen, og om det kan redde bankens image. Dette kan ses som et kritisk spørsmål om bakenforliggende motiver banken måtte ha for sin «gode gjerning». Eksperten understreker hvor hardt denne skandalen har rammet banken og administrerende direktørs omdømme.

Går videre til å snakke om avgjørelsen om å gi vekk det de har tjent på skandalen. Redaktøren anerkjenner at det er en usedvanlig beslutning banken har gjort frivillig, noe de ikke hadde behøvd å gjøre, og noe andre sjeldent/aldri gjør. Han understreker dog at det har vært et politisk press for å donere vekk pengene. Han gir ingen direkte ros til banken. Saken både innledes og avsluttes med fokus på det positive. At banken skal donere vekk penger.

Denne saken er en ny utvikling i det som framstår som en allerede etablert sak. Den er dermed både aktuell og vesentlig for publikum. Selv om man får inntrykk av at skandalesaken allerede er kjent for publikum, blir detaljene rundt den lagt fram sammen med «løsningen». Den framstår, slik anker påpeker, som et forsøk fra banken på å bedre ryktet sitt, som har tatt skade av skandalen. Det at dette blir påpekt, sammen med detaljer rundt skandalen, kritiske spørsmål fra reporter og veldig sparsommelig ros fra finanseksperter gjør likevel at saken ikke framstår som en glad-sak, eller ren reklame for bankens «gode gjerning».

4.4 Sak 3: «Betaler 9 millioner etter lønnsnytt»

Lengde på saken: 2 min 33 sek

Byggefirmaet som bygger den nye metroen i København, er rammet av flere skandaler som omhandler underleverandørers underbetaling av utenlandske arbeidere. Etter fire års kamp får 45 tidligere metroarbeidere nå etterbetalt lønn til den samlede sum av 9 millioner danske kroner. Dette til tross for at selskapet de jobbet for, en underleverandør, har slått den danske delen av selskapet konkurs. Det er hovedentreprenøren som nå etterbetaler 200 000 kroner til hver, i gjennomsnitt. Kildene i saken er underdirektør i hovedentreprenørselskapet, en tidligere arbeider som har mottatt etterbetaling av lønn, en representant for fagforeningen for

bygge- jord- og miljøarbeidere og en lektor ved København universitet. Reporter benytter seg også av grafikk for å forklare den noe kompliserte saken.

Saken starter med å konstatere problemet, og viser bilder av arbeidere som jobber på metroen. Altså en illustrasjon på de som er rammet. Vi får høre hvor lite de egentlig fikk betalt, men også at de nå får etterbetalt lønn. Underdirektøren for hoved-entreprenørfirmaet sier at de vil sikre at arbeiderne får det de har krav på. Litt uklart hvilken rolle han egentlig har i denne saken. Han er ikke direkte ansvarlig for underbetalingen, men firmaet hans skal etterbetale lønnen deres. Vi får senere vite at firmaet som er ansvarlig for underbetalingen ikke vil kommentere saken. De ansvarlige blir dermed ikke konfrontert på noen måte. De får heller ikke forvart seg for påstandene i saken.

Vi blir introdusert for en case: en arbeider som nå får etterbetalt lønn. Han er altså en konsekvens ekspert. Han forteller hvor lite de fikk i lønn og beskylder firmaet for å stikke av med arbeidernes penger. Dette er en påstand som får stå uimotsagt. Konsekvens ekspertens framstår litt som et passivt offer, selv om det i voiceover kommer frem at arbeiderne har «kjempet en fire år lang kamp.» Sekvensen er bildelagt av at han skriver under på noen papirer i en kontorsetting, og deretter blir gitt et papir. Det gir et inntrykk av at det egentlig er den dressskledde damen som har kjempet kampen og har «reddet» arbeideren.

Kompleksiteten i saken blir forklart av reporter ved hjelp av grafikk. Han intervjuer også faglig sekretær i fagforeningen for bygge- jord- og miljøarbeidere som tilføyer litt til forklaringen. Han kan ses som en ekspert på forhold i byggebransjen, men han bringer lite annet enn det reporteren forklarer innledningsvis. Man kan kanskje se han som sannhetsvitne til faktaene reporteren kommer med.

Lektor fra København universitet forteller at det faktisk at dette var et offentlig byggeprosjekt nok har gjort det lettere å kreve etterbetalingen fra hovedentreprenøren. Følges opp av reporter som forteller at dette har fått ringvirkninger til andre offentlige prosjekt. Dette støttes av lektoren. Også lektoren framstår som en ekspert som underbygger faktaene i denne saken. Saken avsluttes med at casen, konsekvens ekspertens er glad for utfallet i saken. Den begynner altså med problemet og slutter med et lykkelig utfall.

Denne saken er en oppfølging til saker som omhandler underbetaling i forbindelse med byggingen av den nye metroen. Det er en utvikling i en allerede etablert sak, og er dermed både vesentlig og aktuell. Elementet av konflikt er tydelig til stede, selv om det mer knytter

seg til de tidligere sakene om selve underbetalingen. Denne saken har et ganske klart skurk-offer-narrativ, der skurken ikke kommer til ordet fordi de ikke ønsker å kommentere saken. Det er også en helt i saken, hovedentreprenøren, men det er ikke like tydelig utspilt som de to andre rollene. Det kommer ikke egentlig fram om selskapet har blitt pålagt å betale arbeiderne eller om de har gjort det frivillig. Reporter bruker både begrepet «blitt dømt til» og «har gått med på», noe som gjør helte-rollen, og hvordan det hele henger sammen, noe uklart. Saken løftes opp på et høyere nivå samfunnsmessig med å legge til at sakene som gjelder byggingen av metroen har hatt ringvirkninger i hvordan kontraktene blir utformet i offentlige byggeprosjekter for å unngå nettopp slike problemstillinger i framtiden. Det gjør at den framstår enda mer relevant. Selv om denne saken har et klart konstruktivt preg i det at den presenterer en løsning på et problem, har den et veldig tradisjonelt skurk-offer-helt-narrativ som framstår litt klisjépreget.

4.5 Oppsummering:

De konstruktive sakene jeg har tatt for meg har det til felles at de alle er oppfølgingssaker til saker med et allerede etablert problem. I saken om tørke blir ikke problemet berørt i noen særlig grad. Det kan tilskrives at det ikke trenger noen nærmere forklaring, i motsetning til i de to andre sakene. Der er det tydelig at dette ikke er noe nytt for seeren, men likevel blir problemet ganske grundig lagt fram. Hvordan sakene presenteres dramaturgisk varierer. Tørke-saken blir både innledet og avsluttet med problemet. I bank-saken både innleder og avslutter løsningen, mens i underbetalings-saken innleder problemet og løsningen avslutter. I tørke-saken er det løsningen på utfordringen som problematiseres, mens i de to andre er det det allerede etablerte problemet som fortsatt er det som er gjenstand for kritikk.

Det er bare underbetalings-saken som ikke har kritiske spørsmål. Det er nok fordi de ansvarlige ikke ville kommentere saken. Kritikken mot selskapet kommer dog grundig fram i saken, og fakta om de kritikkverdige forholdene blir bekreftet av to ekspertkilder.

I de to andre sakene blir det stilt kritiske spørsmål. I bank-saken stilles det spørsmål rundt bankens motivasjon for «løsningen», og det jeg oppfatter det som at gjelder et forsøk fra banken på å bruke «løsningen» for å dekke over det egentlige problemet. I tørke-saken stilles det kritiske spørsmål om selve løsningen, til både den ansvarlige, politikeren, og konsekvensesksperten, bonden.

Selv om alle sakene omhandler en løsning framstår ingen som glad-saker. De framstår alle som veldig samfunnsmessig relevante.

Saken om tørke er betydelig kortere enn de andre sakene. Den varer i 1 minutt og 38 sekunder, noe som er en normal lengde på et tv-innslag. De andre to varer i henholdsvis 3.56 og 2.33, og er dermed lange innslag. Det ble ikke nevnt av noen at de konstruktive sakene var lengre enn konvensjonelle nyhetssaker, men det var en mistanke jeg selv fikk med bakgrunn i at informantene poengterte at det var viktig å være grundig i denne typen saker for å unngå å bli utelukkende positiv. Når det er sagt kan jeg ikke konkludere med at de konstruktive sakene er lengre enn andre basert på disse tre sakene. Både fordi utvalget er for lite, og det faktum at jeg ikke har analysert noen andre saker fra DR Nyheter. Jeg ser det bare ut fra egne erfaringer med standard tv-saker. Jeg fikk også inntrykk, da jeg så på DRs nyhetssendinger at de ofte har lange, grundige nyhetsinnslag generelt.

5.0 Analyse av intervju fra Danmarks Radio

I dette kapittelet presenterer jeg funnene mine fra dybdeintervju jeg har gjort med Ulrik Haagerup og fire redaktører i DR Nyheter. Jeg begynner med en redegjørelse av bakgrunnen til at Danmarks Radio nå har begynt å satse mer på konstruktive nyheter, og hvordan dette har blitt innført i redaksjonene. Videre går jeg dypere inn i hvordan informantene forstår konstruktiv journalistikk og hvordan de arbeider med det. Konstruktiv journalistikk blir møtt med mye skepsis og kritikk, noe informantene har mye kjennskap til. Jeg vil se på både deres egen skepsis, og hvordan inntrykket endret seg, og skepsisen til andre som jobber i mediebransjen. Jeg vil samtidig ta for meg positiv journalistikk og mer aktivistisk journalistikk, som konstruktiv journalistikk ofte blir sammenlignet med, men ikke alle mener bør være i samme bås. Til sist vil jeg gå inn i forhold som handler om publikum. Da min forskning dreier seg om journalister er det journalistenes forhold til publikum og deres tanker rundt medienes påvirkning på publikum jeg ser nærmere på.

For ordens skyld sammenfatter og diskuterer jeg funnene mine etter hver del. For å unngå for mye gjentakelser vil jeg legge fram mine viktigste funn og diskutere funnene både fra innholdsanalysen og dybdeintervjuene i avslutningskapittelet mitt som kommer etterpå.

5.1 Bakgrunn og innføring

I denne delen går jeg gjennom bakgrunnen for at konstruktiv journalistikk har blitt innført i Danmarks Radio og hvordan arbeidet med innføringen har pågått. Her går jeg litt inn på forskningsspørsmålene *-Hvordan var informantenes første møte med konstruktiv journalistikk?* Og - Hvordan passer konstruktiv journalistikk inn i samfunnsrollen, slik respondentene ser det?

Jeg har også gjort noen interessante funn utenom, som jeg kommer inn på i slutten av temaet.

«Jeg opplevde kanskje at jeg brukte mer og mer av min tid på å lete etter håret i suppen, og glemte kanskje noen ganger å fortelle hvilken suppe det var. Lete etter hullene i osten i stedet for å beskrive osten. Og det var ikke det som var meningen men mitt journalistfag.»

Ulrik Haagerup

5.1.1 Bakgrunnen

Ulrik Haagerup er etter eget utsagn arkitekten bak begrepet konstruktiv journalistikk, eller konstruktive nyheter, som han selv sier. For han kom praksisen før begrepet, som følge av en frustrasjon rundt hvordan han selv jobbet som journalist. Han opplevde at det å leve opp til redaktører og andre journalisters forventninger hadde blitt mer sentralt i arbeidet hans enn idealene som gjorde at han ville bli journalist i utgangspunktet. Ønsket om å gjøre noe nyttig for samfunnet, fortelle viktige historier folk selv kunne reflektere rundt og ta stilling til hadde forsvunnet i jaget på den kritiske nyhetssaken som avslører og avsetter.

Haagerup opplevde det ensidige fokuset på det negative og kritikkverdige, det velkjente journalistiske narrative der noen er et offer og de ansvarlige er skurker, som veldig lite fruktbart for samfunnet. Dersom man i media i tillegg utelukkende forteller om de negative aspektene ved verden rundt oss, opplyser man bare publikum om en liten del av virkeligheten. Dette mener Haagerup kan være med på å skape en skjev oppfatning av hvordan verden virkelig er, og det er, slik han ser det, ingen god måte å fylle samfunnsrollen på.

«Det handler om å gi et mer rettvise bilde av virkeligheten (...) Man kan se at folk har en feil oppfattelse av verden. De får virkeligheten sin filtrert av nyhetsmediene som kun ser håret i suppen, og da tror de alt er hår»

Ulrik Haagerup

Ulrik Haagerup begynte sitt konstruktive nyhetsprosjekt lenge før han gikk inn i stillingen som sjefsredaktør i Danmarks Radio. Han har urokkelig tro på hvor viktig inkluderingen av konstruktive nyheter er, og har en uttalt ambisjon om å bidra i diskusjonen rundt nyhetskultur og måten journalister arbeider på ikke bare i Danmark, men i hele verden.

Innføringen av konstruktive nyhetssaker i DR var det han som sto for. Det er det ingen tvil om. Men det har vært en veldig langsom prosess, som fortsatt pågikk da jeg besøkte redaksjonen januar 2017. Innføringen startet i det små da Ulrik Haagerup ble ansatt som sjefsredaktør i DR i 2007.

5.1.2 Innføringen av konstruktiv journalistikk

For Haagerup har det vært viktig å ikke presse prosjektet sitt på journalistene. Han har aldri direkte bedt noen om å gå ut og lage konstruktive nyhetssaker. Han har fasilitert endringene på en tålmodig og pedagogisk måte, med å rose det han vil se mer av.

«Jeg tror mer på å gradvis endre en kultur. Det handler om hvem man roser. Hvis man kun roser de som lager journalistikk på en bestemt måte, så får man mer av det. Hvis man kun gir priser til de som velter noen, er det det man får. Hvis man også gir en klapp på skulderen til de som lager andre typer saker skjer det plutselig noe. Det tar litt lengre tid, men plutselig har man endret en kultur. Men det er jo ikke det eneste jeg roser. Jeg blir likeså glad når vi lager en avslørende historie.»

- Ulrik Haagerup

På tidspunktet jeg gjør mine intervjuer har Ulrik Haagerup jobbet som sjefsredaktør i DR i 10 år. Bare en måned før jeg kom til redaksjonen hadde redaktørene for første gang blitt samlet til et seminar der det ble uttalt mål om å implementere mer konstruktiv journalistikk i DR Nyheters sendinger. Flere av mine informanter sa at det ikke var før dette møtet at det virkelig gikk opp for mange redaktører hva konstruktiv journalistikk egentlig var, og hvordan det kunne brukes.

Men det var også noen som har jobbet aktivt med denne typen saker i mange år.

Informanten min Kari hadde vært en tidlig støttespiller av Haagerup, og delte hans frustrasjon over måten journalistene tradisjonelt sett jobber på.

På 90-tallet var det veldig mange saker om kutt og hvem som ble rammet. Barnehager, daghjem må få mer penger, men hva med pleiehjem osv. Alle skulle bare ha mer penger. Vi

spurte aldri folk om de var villig til å betale mer skatt da. Det var som om vi hadde uendelig med penger å bevilge. Det begynte å irritere meg mer og mer det at vi aksepterte premisset at vi hadde uendelig med penger, og bare folk får mer penger så løser alt seg. Det var noe som var irriterende og veldig konformt med det.»

- Kari

Kari har vært veldig sentral i innføringen av konstruktiv journalistikk, og blir også uoppfordret dratt fram av to av de andre informantene som viktig i dette arbeidet.

«Hun har vært god til å se den andre siden av historien. Og det har drevet en hel del, at det blir etterspurt. Så det har vært mye drevet av noen få krefter som har villet ha det i deres utsendelser. Og det synes jeg i hvert fall er en læring. Det at redaktøren har veldig stor innflytelse på om det kommer til å skje. Du kan godt ha journalister som går og tumler med dette, men hvis redaktøren ikke kjøper ideen, men så dør den jo der.»

- Ola

Dette er også noe Ulrik Haagerup har vært oppmerksom på, og han har satt sin innsats inn mot redaktørene for å få gjennom endring. Alle informantene mine hadde på ett eller annet tidspunkt blitt bedt om å holde et «opplegg» om konstruktiv journalistikk. Altså et foredrag i en eller annen sammenheng. For Trine, som opprinnelig var veldig skeptisk, ble dette en aha-opplevelse.

«Jeg ble bedt om å holde et «opplegg» på det og sa: det kan jeg jo ikke for jeg tror ikke på det. Men jeg gikk med på å lese meg opp på det, og da ga det fullstendig mening. Perfekt mening.»

- Trine

Det å la redaktørene selv erfare på hvilken måte den konstruktive vinkelen kan brukes ser ut til å ha vært veldig effektivt i å få dem til å aktivt bruke verktøyet på eget initiativ, og etterspørre det hos journalistene i sin redaksjon. Redaktørene jeg snakket med virket også til å ha adoptert Haagerups lederstil, i alle fall på dette området.

«Det har ikke vært sånn: på mandag skal alle ha en konstruktiv sak om dagen. Det skal jo komme av at vi selv ser at denne historien kan løftes ved at man forteller den på en slik måte. Nå som vi har arbeidet så lenge på denne måten synes jeg folk har fått en forståelse for at dette er et verktøy man kan ty til nå og da, og nå kommer det også inn denne typen saker uten at jeg trenger å etterspør det.»

- Truls

Denne måten å gjennomføre endringsledelse på, og utfallet av den syns jeg var veldig fascinerende og interessant, og verd en studie i seg selv. Det mest sentrale funnet i denne delen er at:

- Innføringen av konstruktiv journalistikk i Danmarks Radio har gått over lang tid, og vært avhengig av «ildsjeler» som har etterspurt denne typen saker.

Tanken til Ulrik Haagerup har vært å gradvis endre en kultur istedenfor å presse gjennom en endring. Han har satt redaktørene til å holde kurs om konstruktiv journalistikk, antakelig for å få dem til å selv sette seg inn i praksisen og erfare nytteverdien. Denne måten å gjennomføre endring på syns jeg var fascinerende og smart. Redaktørene hadde tydelig internalisert Haagerups ideer omkring konstruktiv journalistikk, noe som virket til å gjøre dem mer tilbøyelig til å jobbe med konstruktiv journalistikk på eget initiativ i sine respektive redaksjoner.

5.2 Hvordan forstår informantene konstruktiv journalistikk

Hvordan informantene forstår begrepet konstruktiv journalistikk og hvordan de arbeider med det var en veldig sentral del av intervjuene, og et av temaene vi snakket absolutt mest om. I denne delen tar jeg for meg forskningsspørsmålene – Hva legger informantene i begrepet konstruktiv journalistikk? Og – *Hva kjennetegner DRs konstruktive nyhetssaker, og hvordan presenteres de?* Temaet berører til en viss grad også spørsmålene – *Hva mener informantene konstruktiv journalistikk kan tilføre journalistikken?* Og – *Hvordan passer konstruktiv journalistikk inn i samfunnsrollen, slik informantene ser det?*

Det er ingen av informantene mine som kommer med noen presis definisjon av konstruktiv journalistikk.

«Jeg pleier å si at det er vanskelig å definere, men altså det skal føles vesentlig. Alle journalister har jo en fornemmelse i magen om hva som er vesentlig og hva som ikke er det. Det skal føles vesentlig.» - Ola

Da formuleringen av en definisjon fortsatt er en pågående prosess i forskningen rundt konstruktiv journalistikk er kanskje ikke det så rart. Som Cathrine Gyldensted og Karen McIntyre påpeker er jo heller ikke definisjonen så viktig i det praktiske arbeidet med konstruktiv journalistikk. (McIntyre og Gyldensted 2017).

Konstruktiv journalistikk er Ulrik Haagerups hjertebarn og livsprosjekt, og hans beskrivelse, både av fenomenet og praksisen er det som har blitt gjeldende i DR Nyheter. Han beskriver det slik:

«For meg er det tre typer journalistikk når det gjelder nyheter. Breaking news, som handler om det som skjer akkurat nå. Undersøkende journalistikk som går i dybden, og som forsøker å svare på spørsmål som: hvem gjorde det? Hvorfor skjedde det? Det handler i virkeligheten alltid om i går, og rollen man spiller da er enten som dommer eller anklager, og man vinkler historien på hvem som er skurken og hvem som er offeret. Konstruktiv journalistikk har ikke noe imot noen av dem, men sier at god journalistikk, hvis vi skal leve opp til vårt samfunnsansvar, også må gjøre noe annet. Ok nå vet vi dette. Vi har dokumentert det, men hva gjør vi nå? Det gode spørsmålet for en konstruktiv journalist fokuserer på i morgen. Samtidig gir det ingen mening å snakke om i morgen med mindre man har forstått situasjonen, hva den handler om, hvorfor det skjedde og hvem har ansvaret. Men så tar man neste skritt. Hva gjør vi nå, og hvordan gjør vi det?» - Ulrik Haagerup

Det Haagerup snakker om her passer godt med Gyldensted og McIntyres definisjon av prospektiv journalistikk, som de mener er en undergren av konstruktiv journalistikk. (McIntyre og Gyldensted 2017 s.24)

Det er veldig tydelig når jeg snakker med informantene at de har adoptert Haagerups tanker omkring konstruktiv journalistikk. De er veldig samstemte i sine beskrivelser, både når det gjelder hva det er, og hva det ikke er. De bruker også mange av de samme ordene og uttrykkene når de snakker om konstruktiv journalistikk. Samtlige bruker for eksempel uttrykket «å se verden med to øyne». Noen opp til flere ganger. Det virker som det har blitt et slags motto på Danmarks Radio.

Det er det praktiske arbeidet som for det meste opptar mine informanter. Det teoretiske omkring konstruktiv journalistikk blir lite nevnt. Ingen av informantene mine snakker om positiv psykologi i teoretisk forstand. Flere nevner derimot de positive effektene konstruktive nyhetssaker har på publikum, men det kommer jeg tilbake til senere kapittelet.

I Danmarks Radio bruker de vanligvis ikke selv begrepet konstruktiv journalistikk. De snakker i all hovedsak om «konstruktive vinkler». Det er også beskrivende for hvordan de ser på fenomenet. Det handler i stor grad om å presentere en sak fra en annen vinkel. For informantene mine var det meningsløst å snakke om konstruktive vinkler på en sak dersom

det ikke allerede var etablert et problem eller en utfordring man kunne presentere en mulig løsning eller utgang for. Det sa samtlige av dem.

«For meg handler det om å ikke bare vise hva som er feil, men også vise det som fungerer. Å jobbe fram saker etter de samme nyhetskriteriene som alltid, med samme kritiske utgangspunkt, men også inkludere det som faktisk virker, og peke på mulige løsninger. Det handler om å se verden med begge øyne.»

- Trine

Her beskriver Trine en annen av teoretikernes undergrener; løsningsjournalistikk. (McIntyre og Gyldensted 2017 s.23 og 24) Hun poengterer også at de jobber etter samme nyhetskriterier som alltid, og det er viktig for alle informantene.

Å utelukkende presentere noe konstruktivt uten at det kritiske elementet kommer med, eller at det ligger et problem i bunnen, er bare en «mykis», slik informantene ser det. En gladsak. Noe de alle er veldig klare på at konstruktiv journalistikk ikke er synonymt med. Men i motsetning til hva man normalt sett hører fra folk som arbeider i media, mener informantene at det er like ille å utelukkende presentere det kritiske. Å ikke følge opp med en mulig løsning, eller konstruktiv side av saken hvis det fins en, er, slik redaktørene ser det, å bare fortelle publikum halve sannheten.

«Det handler om at journalister skal framstille verden som den er. Og der har vi i mange år bare ignorert de tingene som fungerer eller de tingene som kan løse problemer. Konstruktiv journalistikk skuer litt fremover. Den kan si noe om hvordan vi kan innrette våre samfunn i morgen. Det er den ene del av det. Og den andre del er det med å presentere verden som den er.»

- Ola

Det følgende ble dradd fram av både Ola og Kari som et eksempel på en sak som i første omgang ikke ble laget fordi den ikke passet inn i det klassiske journalistiske narrative. De valgte her å ignorere framgang, slik Ola forklarte det i sitatet over.

«Noe som ble en aha-opplevelse for meg var en sak vi skulle lage i sommerferien da det var lite som skjedde. Vi ville lage en sak om ungdommers drikkevaner. Fordi tenåringer i Danmark drikker mest i Europa. Vi tenkte: hva betyr dette for helsen, skolen osv. så kom redaktøren som jobbet med dette med en rapport som sa at tallene faktisk var på tur ned. Vår reaksjon var at da kan vi jo ikke lage saken, og vi la den bort og laget noe helt annet. Vi kunne ikke se at det var en god sak. Vi var ikke nysgjerrige på hvorfor de hadde det. Og hva med hasj og andre stoffer? Når jeg tenker tilbake på dette tenker jeg at pokker, det var jo

faktisk en veldig god sak. Men det passet ikke inn i sjablonen vi er oppdratt med. Det å alltid se det negative som drivkraften eller driven i en historie. Det er vi mye mer oppmerksomme på i dag.» - Kari

Å vise hele bildet er et sentralt poeng, ikke bare for mine informanter, men for alle som jobber med konstruktiv journalistikk, og også Hans Rosling. (Se for eksempel Haagerup 2014, Gyldensted 2015 og Rosling 2018) Rosling dras forøvrig fram som et forbilde uoppfordret av tre informanter. På tidspunktet jeg gjorde mine intervjuer hadde ikke boken hans kommet ut, men alle tre refererte enten direkte til statistikken hans eller til hans TED og TEDx-Talks.¹⁵

Alle informantene mine kom med eksempler på konstruktive saker i sine forsøk på å beskrive hva praksisen går ut på.

«Dette var i tiden da den store flyktningestrømmen kom til Danmark. Jeg snakket med en bestyrer i en barnehage og hun fortalte at de hadde fått inn en syrisk gutt som var helt traumatisert. Gutten snakket kun syrisk, han skrek og hylte når han ble levert i institusjonen. Han ville ikke leke med de andre barna. Når han hørte et fly så dukket han og vil ikke gå ut. Det eneste han ville leke, var med de voksne, at han bakbandt dem og skjøt dem. Personalet visste simpelthen ikke hva de skulle gjøre. De hadde aldri vært borti dette før. Hvordan håndterer man et sånt barn? Så kom jeg tilbake til redaksjonen og fortalte denne historien, så tenkte vi: det kan da være andre steder hvor personalet ikke vet hvordan man skal håndtere det her. Så lagde vi en rundspørring til alle landets 98 kommuner og spurte: er det barnehager i deres kommune som har mottatt flyktningbarn for første gang? Og det viste seg at det var tilfellet i over halvparten av kommunene. De hadde ikke noen erfaring med det, personalet var ikke trent til det, hadde ikke hatt noen kurs om det, så det var en klar historie der.

Og så kan man jo gå to veier. Man kan enten gå den klassiske journalistvei: Hvorfor er ikke personalet bedre utdannet? Hvorfor er det skåret ned på området? Hvorfor skal vi overhode ta imot så mange flyktninger og innvandrere? Hvorfor skal de i barnehagen? Alle de der kritiske spørsmålene. Vi ringte rundt til noen av kommunene og fikk deres tanker om det. Og så var det ett sted hvor de sa: vi gjør noe helt annet. I stedet for å bare spre de rundt, så samler vi alle flyktningbarna i en barnehage i to-tre måneder. Lære dem hva det vil si å gå i institusjonen, lære foreldrene hva det vil si. Så når de har fått litt dansk språk, så flytter de

---

¹⁵ TED (Technology, entertainment, design), en årlig amerikansk konferanse som drar store navn som forelesere. TEDx Talks er små foredrag laget etter TED- modellen. <https://www.youtube.com/watch?v=hVimVzgtD6w>

dem ut. Det lagde vi en hel historie om. Vi startet dagen med å lage historien om at det er et problem her med at flyktningbarn flyttes ut i daginstitusjonene. Det gir problemer. Og så på kvelden i den store tv-avisen lagde vi historien om at: men ett sted har de funnet noe som ser ut til å virke. Så det konstruktive elementet kom for alvor om kvelden.

Og det var første gang jeg tenkte: ok det kan være noe det her. Det ble en helt selvstendig vinkel. Det er bare en kommune som gjør noe annet som ser ut til å virke. Som så kan være en inspirasjon til alle andre.»

- Ola

Dette eksempelet tjener til flere ting. Det viser et annet aspekt redaktørene synes er viktig når det gjelder konstruktiv journalistikk. Det å kunne gi inspirasjon, og kanskje håp om en mulig løsning til publikum istedenfor bare beskrivelsen av et problem.

Det viser også hvordan en konstruktiv vinkel skiller seg fra det tradisjonelle journalistiske narrativet, og hvordan å ha øynene åpne for den framtidrettede, løsningsorienterte vinkelen kan bringe ny kunnskap inn i en allerede etablert nyhetssak.

Eksempelet over viser også hvordan DR Nyheter typisk sett presenterer de konstruktive nyhetssakene sine. Ofte blir de presentert som en oppfølgingssak på slutten av det de kaller et «rull». En sak som har rullet gjennom dagen, på flere flater, der et problem eller en utfordring blir lagt fram, de ansvarlige må stå til ansvar, alle de tradisjonelle vinklene og inngangene til en nyhetssak. Til sist presenterer man noen som gjør noe eller har gjort noe for å potensielt komme ut av situasjonen de befinner seg i. Det handler altså for dem ikke om å velge den konstruktive vinkelen på bekostning av den kritiske. Den kommer som regel i tillegg, som et supplement til den tradisjonelle nyhetsdekningen. Et tilskudd de mener er viktig for å få fram alle sidene ved en sak. De mener at den tradisjonelle måten å dekke nyheter på kan utelukke interessant og relevant informasjon som kan bidra til å gi publikum et mer sannferdig bilde av verden.

Konstruktiv journalistikk er, slik redaktørene jeg snakket med ser det, verken en annen form for journalistikk eller et nytt nyhetskriterium. De ser på det som et verktøy. Et grep man kan bruke for å få tilgang på, og få lagt fram, en annen type informasjon. Flere sier det handler om en annen måte å tenke på. Et annet «mindset». Samtlige sier det er et verktøy blant mange i journalistens verktøykasse, som skal brukes iblant, men ikke alltid.

«Det er jo et grep. Alt man lager skal ikke være intervju. Nei det er et grep i verktøykassen. Alt skal ikke være reportasje, alt skal ikke være undersøkende journalistikk og alt skal ikke være konstruktiv journalistikk. Men det er et godt og viktig grep vi skal bruke.» - Trine

Ingen av informantene mine mente konstruktive saker var mer ressurskrevende å lage enn andre saker som krever research. De sammenligner til en viss grad de konstruktive sakene med gravesaker. Flere av dem beskriver også hvordan sakene på sett og vis kommer av seg selv når man bare har øynene åpne for dem. Da konstruktive saker alltid, i henhold til DRs definisjon, skal ha utgangspunkt i et problem er jo spørsmålet om en mulig løsning ofte en naturlig oppfølging. Mye handler om hva en selv som journalist ser etter og hvilke spørsmål man stiller kildene.

«På engelsk sier de: what's working? Det bruker vi egentlig mye det der «what's working». Det er den ene måten å gjøre det på. Den andre måten å gjøre det på er når du snakker med kilder, med eksperter, så spør om deres erfaringer. Ganske ofte spør vi journalister mye om holdninger. Hva mener du om det? Hva mener du om det? Det får man ikke veldig mye konstruktiv journalistikk ut av. Men hvis du begynner å spørre om deres erfaring. Hva er din erfaring? Hva får det her til å fungere? Hva er det som er vanskelig? Man kan spørre kildene: hva kan andre lære av det dere gjør? Så begynner de konstruktive elementene å vise seg.»

- Ola

I denne delen har jeg funnet ut at:

- Danmarks Radio ser på konstruktiv journalistikk som et av mange verktøy en journalist kan, og bør, benytte seg av.

Det er viktig for informantene å påpeke at konstruktiv journalistikk ikke er en metode som skal brukes til alt. De bruker begrepet konstruktive vinkler og beskriver praksisen som et verktøy, eller et grep, som man kan bruke når det passer seg sånn. De mener det er en måte å tenke på, eller et «mindset», som gjør at du også fokuserer på andre ting og stiller andre spørsmål slik at du får en annen type informasjon enn du ellers ville fått.

- Informantene mener de konstruktive vinklene er noe som har manglet, og i mange tilfeller fortsatt mangler, i den tradisjonelle nyhetsdekningen, og at man dermed gir publikum et ufullstendig bilde av virkeligheten.

I likhet med Hans Rosling, som er et uttalt forbilde for flere av informantene, mener de at det ensidige fokuset på det negative og kritikkverdige i media gir publikum et skjevt bilde av verden. De mener flere konstruktive saker kan bøte på denne skjevheten, og gi et riktigere, mer balansert bilde av virkeligheten.

- DR Nyheter presenterer konstruktive saker som en del av en større pakke (som de kaller et rull). Før de presenterer en mulig løsning med den konstruktivt vinklede saken har de allerede etablert og dokumentert problemet.

Informantene mener en konstruktiv sak uten et veletablert problem i bunnen, bare er en gladsak. Den konstruktive saken presenteres som oftest som en oppfølgingssak til et tema som enten har blitt presentert i tidligere saker, eller allerede er veletablert. Dette støttes av funnene fra innholdsanalysen, der samtlige av sakene omhandlet et allerede etablert problem.

5.3 Kritikken og skepsisen mot konstruktiv journalistikk

I denne delen tar jeg for meg kritikken og skepsisen til konstruktive journalistikk. Jeg starter med hvordan informantene mine tok imot det nye verktøyet, og hvordan og på hvilken måte meningene deres rundt praksisen har endret seg med tiden. Videre går jeg inn i deres erfaringer med andre mediefolks oppfatning av praksisen. Til slutt i kapittelet vil jeg sammenligne Danmarks Radios konstruktive praksis med positiv journalistikk, og ta for meg et spørsmål som fortsatt er oppe til debatt: Har aktivisme en plass i den konstruktive journalistikken? Denne delen tar hovedsakelig for seg forskningsspørsmålene - *Hvordan var informantenes første møte med konstruktiv journalistikk?* Og - *Hvordan opplever informantene at andre medier og publikum respondere på deres konstruktive nyhets saker?*

«I 2008 skrev jeg noe her på huset og senere i en avis om disse tingene, hva problemet var og hvordan man kunne gjøre noe med det. Jeg tror kanskje en promille i DR Nyheter syns dette var en god idé, og det var meg. De fleste tenkte: hva holder han på med? Mange ble sure, og syns det var kritikk, å skite i eget reir. Det var å utfordre identiteten, det var å gå politikerne og alle som ikke liker kritisk journalistikk på ærend. Å stille spørsmålstegn til om det vi gjorde var godt nok, det underminerte den journalistiske troverdighet og det underminerte ikke minst den identitet vi har som journalister.»

- Ulrik Haagerup

Alle jeg har vært borti som jobber med konstruktiv journalistikk, både informantene og teoretikerne, beskriver at de i stor grad møter kritikk og skepsis når de forteller om det. Ulrik Haagerup oppsummerer det godt i sitatet ovenfor. Slik informantene beskriver det virker det ofte som andre mediefolk ser den konstruktive journalistikken som en trussel, eller et angrep på den etablerte praksisen. Og, riktig nok, en del av motbevegelsens natur må man vel kunne si er kritikk av den tradisjonelle måten å gjøre ting på. Det er en grunn til at man ønsker en endring. Men endring er som kjent alltid vanskelig.

Også mine informanter var skeptiske til konstruktiv journalistikk i begynnelsen, slik Haagerup beskriver det.

Alle informantene mener mye av kritikken mot konstruktiv journalistikk bygger på misoppfatninger av hva det egentlig dreier seg om. Den kanskje mest sentrale misoppfatningen er at det er positiv, ukritisk journalistikk.

5.3.1 Informantenes førsteinntrykk, og hvordan det endret seg.

Alle informantene jeg snakket med, med unntak av Ulrik Haagerup selv, hadde en mer eller mindre negativ oppfatning av konstruktiv journalistikk da de først hørte om det.

«Ulrik har jo snakket om det i mange år, men det har jo ikke blitt tatt enormt seriøst. Det er først for halvannet år siden at jeg selv begynte å jobbe skikkelig med det. Inntil da hadde jeg nok bare ignorert det litt» - Ola

Jeg opplevde det som at det i store trekk var to leire i spørsmålet om holdningene til innføringen av konstruktiv journalistikk i Danmarks Radio. Den første gruppen vil jeg kalle de skeptiske. De var enten rask til å avvise konseptet, eller bare trakk på smilebåndet av det og ellers ignorerte det. De forteller at de trodde innføringen av mer konstruktiv journalistikk betydde at de nå skulle slutte å lage de kritiske sakene. Slutte å stille kritiske spørsmål. De så det slik at hvis det ikke var utelukkende kritisk var det utelukkende ukritisk.

«Jeg har jo hørt om konstruktiv journalistikk i årevis. Det har stått i alle de fine planene. Først nylig forsto jeg at det ikke gikk ut på å lage positive nyheter.» - Trine

De aller fleste hørte, ifølge informantene mine, til i denne gruppen. Inkludert tre av fem informanter.

Tankegangen om at det som ikke er utelukkende kritisk er utelukkende ukritisk dukket til stadighet opp under mitt arbeid med dette temaet, noe jeg kommer tilbake til senere i kapitlet.

Den andre gruppen vil jeg kalle de frustrerte. Dette er journalister som var desillusjonerte og så problemer med den tradisjonelle måten å jobbe på. De ønsket allerede en endring, og så muligheter i konstruktiv journalistikk. De var ofte raske til å prøve ut, og implementere konstruktive saker i sin arbeidshverdag. Ulrik Haagerup er selve erkeeksempelet på en frustrert, i denne sammenhengen, men han har funnet, og finner fortsatt, likesinnede. En av dem er informantene min Kari. Men hun hadde samme førsteinntrykk som de andre.

«Da jeg først hørte om konstruktiv journalistikk tenkte jeg at det bare var «varm luft». Bare positive nyheter»

- Kari

Hun beskriver i intervjuet mange lange samtaler med Ulrik Haagerup om det de mente ikke fungerte, og en felles frustrasjon i måten de laget nyheter på. Haagerup klarte samtidig å forklare Kari hva han la i begrepet og praksisen konstruktiv journalistikk. Dette fikk henne til å forandre synspunkt, og hun ble som sagt en viktig støttespiller og bidragsyter i innføringen av konstruktiv journalistikk i Danmarks Radio.

De fleste oppfattet det altså som at det gikk ut på å lukke øynene for problemene og bare servere gladsaker. De som ikke var direkte imot denne måten å lage journalistikk på valgte å bare ignorere det.

Som jeg var inne på i innføringsdelen har ikke Ulrik Haagerup presset konstruktiv journalistikk gjennom i redaksjonen. Han har hatt klokketro på konseptet og ment at den beste måten å se verdien av det på har vært å la dem erfare det selv. Hans strategi har vært å snike det inn bakdøra, og sakte, men sikkert la folk selv gjøre seg erfaringer.

Samtlige av informantene mine ble, som sagt, på ett eller annet tidspunkt bedt om å holde et «opplegg» for andre journalister om konstruktiv journalistikk. For Trine var det dette som ble aha-opplevelsen. For Truls og Ola kom den da de selv erfarte hvordan det kunne være nyttig under jobbingen med en sak.

«Et avgjørende tidspunkt for meg ble da vi jobbet med en historie i Danmark som var veldig stor. Vi har et stort statlig energiselskap, og staten bestemte seg for å selge deler av det fordi det ga penger i kassen. De bestemte seg for å selge 17 prosent til noen amerikanske

kapitalister. Dette ble det stort oppstyr av. Et parti forlot regjeringen for de kunne ikke holde ut at vi skulle selge en del av den danske infrastrukturen til amerikanske kapitalister. Og da var den generelle oppfatningen til journalistene at disse kapitalfondene var som vampyrer som kom til å komme inn og suge alt blodet ut av dette selskapet og etterlate det dødt og tomt tilbake. På det tidspunktet syns jeg vi spilte en ganske stor rolle. Vi prøvde nemlig å undersøke, være nysgjerrige på, om det virkelig var det som skjedde. Vi besøkte et annet dansk selskap som var delvis eid av det samme kapitalfondet. For å se hva det egentlig vil si. Alle skrekks scenariene hadde allerede blitt malt opp, men det var ingen som hadde undersøkt hva det egentlig vil si å være eid av et kapitalfond. Det ble et avgjørende øyeblikk for meg i bruken av konstruktiv journalistikk. At man her liksom tar et skritt tilbake. Fint nok at her har det skjedd noe og folk er redde, men dersom man undersøker hvordan det har vært for andre kan det hende man får en helt annen historie.»

- Truls

Alle informantene mine mener skepsisen deres kom som følge av en misforståelse av hva konstruktiv journalistikk faktisk innebærer. Med mer innsikt og egne positive erfaringer med å jobbe med konstruktive vinkler har redaktørene også fått en helt annen holdning til det. Nå beskriver Ola det som «et fullverdig medlem av vinkelfamilien».

«Det er en misforståelse at man skal snu alt på hodet. At man skal glemme alle verdensproblemer og bare lage saker om det som går bra. Jeg tror det er en stor feil å tenke sånn.»

- Truls

5.3.2 Responsen fra andre i media

I og med at Ulrik Haagerup er en foregangsperson, og DR er en foregangsredaksjon innen konstruktiv journalistikk holder både han og flere av de andre redaktørene kurs og foredrag om hvordan de arbeider, og hva konstruktiv journalistikk er.

Responsen fra andre mediefolk har vært veldig blandet. Slik informantene beskriver det passer også andre mediefolk inn i de to gruppene jeg skisserte i forrige del. De skeptiske og de frustrerte. Førsteintrykket for de fleste er at konstruktiv journalistikk er det samme som positiv journalistikk. At dersom man skriver om en løsning, eller noe som fungerer er det synonymt med å overse problemene og ikke være kritiske.

Denne måten å tenke på er noe av kjernen i kritikken konstruktiv journalistikk-teoretikerne har til de konvensjonelle mediene. Det er en form for svart-hvitt, enten- eller tenking. ((se for eksempel Haagerup 2015 og Gyldensted 2015).

Også Hans Rosling poengterer dette med å klare å ha to tanker i hodet på en gang. Han beskriver det som at det nærmest ligger i menneskets natur å slite med å tenke at noe kan være både dårlig og bedre på samme tid. (Rosling 2018 s. 65)

Kanskje er det samme mekanismen som gjør at journalistene sliter med å se at noe kan være både løsningsorientert og kritisk.

« Jeg mener folk misforstår hva det er. En ting er at de tror det er pjatt.. artige, glade nyheter. En annen ting er at man misforstår og tror at det skal være det eneste man lager.» - Trine

Her er Trine inne på en annen vanlig oppfatning. At innføring av konstruktiv journalistikk betyr at alt skal være konstruktiv journalistikk. Også et element av en enten-eller-tankegang informantene og teoretikerne mener er en misoppfatning av hva det egentlig går ut på. Her deler praksisen seg noe hvis man ser på konstruktiv journalistikk som helhet. Publikasjoner som Positive News og Verdens beste nyheter lager utelukkende konstruktive nyhetssaker. Redaktør Sean Dagan Wood i Positive News poengterer dog at selv om sakene har en konstruktiv vinkel er de fortsatt dedikerte til nøyaktighet, sannhet, balanse og kritikk.¹⁶

Mange av de Danmarks Radio holder kurs for er utenlandske journalister, og flere av dem kommer fra land med en annen medietradisjon enn den nordiske. Informantene oppfatter disse journalistene som til tider enda mer kritiske enn de fra likere mediesystem.

«Det er jo journalister som er enormt kritiske overfor det. Det kan være utenlandske journalister, så reaksjonene kan avhenge av hvordan mediene fungerer i deres land. En italiensk journalist kan tenke: men det her er jo bare reklame for makthaverne.» - Ola

Denne kritikken er nøyaktig den samme som de Sørøstafrikanske professorene framsatte for Ashleigh Tullis. At dette høres ut som propaganda.¹⁷ Det er noe som går igjen hos mange.

Jevnt over mener informantene at de fleste rett og slett ikke vet hva konstruktiv journalistikk er. Det er ifølge redaktørene også noen som umiddelbart viser begeistring for konstruktiv

---

¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=zPy0xnymGR0>

¹⁷ <http://blog.wan-iffra.org/2014/11/18/constructive-journalism-emerging-mega-trend-or-a-recipe-for-complacency>

journalistikk. Det er ofte journalister som selv gir uttrykk for litt avmakt og desillusjon over jobben.

«Jeg og Ulrik var hos BBC. Vi trodde vi skulle over å krangle litt, men så var det en som satt og lagde radionyheter som kom bort og sa: nei jeg orker ikke å gå tilbake til min rundown for det er bare død. Jeg holder det ikke ut. Jeg blir deprimert. I morgen skal jeg begynne å lete etter andre historier også. Journalister er også mennesker. Jobber man bare med det negative føler man at verden er forferdelig. Ja eller så setter man opp et skjold og blir likegyldig. Og det er jo heller ikke bra. Man skal jo selvfølgelig være profesjonell, men man skal helst bli berørt av ting som skjer.» - Kari

Både Ulrik Haagerup og informanten Kari, som har vært sentral i å innføre konstruktiv journalistikk i DR, har beskrevet denne følelsen av desillusjon. Informantene beskrev også at flere har kommet til dem etter kurs og fortalt hvor etterlengtet det konstruktive elementet var for dem, og at de har vært rask til å ta det i bruk. Dette er interessant, men kanskje ikke så overraskende. Hvis man er moden for en endring er man kanskje mer åpen for en endring når den presenterer seg. Dessuten kan det tenkes at de som selv var kritiske til tingenes tilstand, så journalistene som driver med konstruktiv journalistikk som meningsfeller istedenfor kritikere, slik mange andre journalister så dem. Det er nærliggende å tro at dette også kan gjøre de mindre kritiske overfor den nye praksisen, noe som kan være problematisk.

I denne delen er det mye å ta tak i:

- Informantenes reaksjon på konstruktiv journalistikk var i stor grad den samme som den de nå ser hos andre som jobber i media. Kritisk og skeptisk, og ser på motsatsen til å lage utelukkende negativ journalistikk er å lage utelukkende positiv journalistikk.

Informantene forandret oppfatning, enten av å ha satt seg grundig inn i temaet eller etter å selv ha erfart hvordan konstruktiv journalistikk kunne brukes. Alle beskrev en aha-opplevelse da de innså hvordan konstruktiv journalistikk kunne brukes.

Ulrik Haagerup har i stor grad bygd et renommé, og en karriere ved siden av sjefsredaktørjobben, som en av grunnleggerne bak konstruktiv journalistikk. Det kan bety at konstruktiv journalistikk er et prestisje-prosjekt for han, og det tjener hans interesser at praksisen framstår i et mest mulig positivt lys. Han valgte også ut informanter, og han har

høyst sannsynlig valgt ut noen han vet støtter hans budskap. Det bør man ta med i vurderingen når man reflekterer rundt informantenes oppfatninger om konstruktiv journalistikk.

Når det er sagt er prosjektet i all hovedsak noe Haagerup syslet med ved siden av jobben i Danmarks Radio, og som vi har hørt, veldig skånsomt introduserte for journalistene og redaktørene i DR. Da jeg gjorde mine intervjuer var det fortsatt slik at de fleste på huset ikke reflekterte rundt at de jobbet med konstruktiv journalistikk, ifølge informantene. Det hadde blitt en naturlig del av arbeidsmetodene fordi det ga mening å inkludere slike saker. Det var også forklaringen på hvorfor jeg fikk de informantene jeg fikk. Det var personer som i lys av sitt redaktørvirke hadde vært på seminar om konstruktiv journalistikk, og i større grad enn andre hadde blitt bedt om å sette seg inn i temaet.

Informantene kommer også med gode forklaringer på praksisen og hvorfor den er fornuftig, så jeg tror ikke deres oppfatning, i alle fall utelukkende, er farget av at konstruktiv journalistikk er et prestisje-prosjekt for Ulrik Haagerup. Et annet moment i den diskusjonen er at Haagerup forlot stillingen sin kort tid etter jeg gjorde mine intervjuer. Da jeg gjorde mine innholdsanalyser 1,5 år senere var de konstruktive vinklene fortsatt på plass i nyhetssendingene. Det tyder på at de fortsatt har troen på prosjektet, selv uten hovedarkitekten.

Et funn som kanskje ikke er så viktig i den store sammenhenger, med jeg syns likevel det er interessant å diskutere er som følger:

- Det kan virke som en svart-hvitt, enten-eller-tankegang har noe av skylda for at journalister umiddelbart er kritiske til konstruktiv journalistikk.

Denne svart-hvitt-tankegangen er en sentral del av kritikken journalister og teoretikere som jobber med konstruktiv journalistikk retter mot konvensjonelle nyhetsmedier. Den kritikken gjelder måten saker blir valgt og presentert på, men i dette tilfellet virker det som den polariserende tankegangen gjør det vanskelig å se at man kan være kritisk og konstruktiv samtidig. Dette syns jeg er litt interessant på et psykologisk plan. Dette virker til å være en måte å tenke på som dukker opp til stadighet. Hvis den er så utbredt som det virker blant journalister bør man absolutt stille spørsmålet om det man presenterer av nyheter er balansert nok. Og ser man på publikums oppfatning av verden er det jo absolutt sterke indikasjoner på at man ikke er det. Dette bør være et tankekors for journalister.

Og selv om man lager konstruktive saker, betyr ikke det at man utelukkende skal lage konstruktive saker. Dette poenget kan ses som et svar på en del av kritikken som rettes mot konstruktiv journalistikk også. At den er ukritisk og fungerer som mikrofonstativ for makthaverne.

- Desillusjonerte journalister som var kritiske til den rådende journalistiske praksis var mer tilbøyelig til å være åpen for konstruktiv journalistikk.

Dette kan som sagt være problematisk da noen som er desillusjonert og trenger en forandring kan i verste fall være så åpen for nye impulser at de glemmer å være kritiske. Det er noe man absolutt bør reflektere over. Både som journalist, og som menneske generelt. Det er veldig lett å falle i en «nyreligiøs»-felle hvis man føler man mangler noe der man er, og er på søken etter noe annet. I et slikt tilfelle bør man kanskje være ekstra kritisk når en løsning bare åpenbarer seg. Men når det er sagt er dette snakk om et journalistisk verktøy. Ikke en religiøs sekt du aldri slipper ut av igjen. Hvis de «nyreligiøse» journalistene ikke ser at konstruktive nyheter har noe for seg, kan de bare slutte å lage dem. Hadde det utelukkende vært presset fra Haagerup som holdt praksisen i gang ville den nok dabbet av sakte med sikkert etter hans avgang, noe den ikke gjorde.

5.3.3 Konstruktiv journalistikk vs. positiv og ukritisk journalistikk

Som jeg har vært inne på er konstruktiv journalistikk fortsatt et relativt ubeskrevet blad og ukjent for folk flest. Journalister og mediefolk som har hørt om det har, som informantene selv beskriver ovenfor, ofte veldig sprikende oppfatninger av hva det går ut på. Dette gjør at de til stadighet må oppklare og forklare hva det faktisk er de driver med.

Når redaktørene prøver å forklare hva de legger i begrepet konstruktiv journalistikk er de dermed vel så opptatt av å poengtere hva de mener det *ikke* er.

Det er også, som vi allerede har sett, viktig for dem alle å poengtere at konstruktiv journalistikk ikke er det samme som å være ukritisk. Men den sammenligningen virker til å komme mer eller mindre automatisk, noe som også skapte utfordringer da Danmarks Radio skulle begynne å lage konstruktive saker. Kari, som var en av pionérene, beskriver hvordan de måtte øve på å være kritiske i de konstruktive sakene. De slet nemlig også med å skille de ukritiske sakene fra de konstruktive.

For å unngå å være utelukkende positiv beskriver informantene det som viktig både å være grundig i beskrivelsen av det som er temaet for saken, og stille samme kritiske spørsmål som de ville gjort i en hvilken som helst sak.

«Man må altså huske å være kritisk overfor dem som syns de har funnet en løsning. Fordi en løsning er jo sjeldent uten omkostninger. Det kan være den er dyr, det kan være det må noen omprioriteringer til, det kan være det gir noen andre problemer, og dem må man huske å belyse. Ok hva fungerer så ikke i denne konstruktive vinkelen? Man må huske å være kritisk overfor den siden også.»

- Ola

Disse to elementene kan man kjenne igjen fra nyhets sakene jeg har analysert. Temaene blir grundig belyst, og det stilles kritiske spørsmål. Både til de som mener de har en løsning, til eksperter og til dels til de som nyter godt av løsningen.

En annen ting som dras fram som viktig for å unngå at de konstruktive sakene blir bare gladsaker, er at de må ha en viss samfunnsmessig relevans. Ifølge Ola må de da være av et visst omfang.

«Konstruktiv journalistikk kan også handle om enkeltpersoner som gjør noe, men det syns jeg er litt..en person som gjør noe er fint nok, men hvis det skal ha en samfunnsmessig betydning skal det være litt større enn det, syns jeg.»

- Ola

Her skille også praksisen seg noe. Konstruktiv journalistikk har sånn smått begynt å spre seg til andre nyhetsredaksjoner rundt om i Danmark, men deres definisjon og praksis skiller seg til en viss grad fra hvordan de arbeider i Danmarks Radio. Alle informantene nevner TV2 Danmark på spørsmål om det er andre danske redaksjoner som arbeider med konstruktiv journalistikk. Men de understreker samtidig at de ikke er enige i måten TV2 arbeider, og presenterer sine konstruktive nyheter på.

«Mange vanlige folk snakker om at TV2 har konstruktive nyheter fordi de har en fane de kaller «inspirasjon» hver dag. Da syns jeg fort det kan bli litt utvannet. Det blir sånn «mann har mistet begge beina, men er fortsatt glad fordi han kan passe naboens hund», liksom. Noen ganger er det der ute. Eller så har de to konstruktive saker, men bare en kommer under fanen. Det blir litt rart. Men altså, det er jo fint at de gjør det. Det sier også Ulrik alltid.»

- Kari

5.3.4 Konstruktiv journalistikk vs. Aktivisme

Et annet medium flere av informantene sier jobber med konstruktiv journalistikk er radiokanalen P4 Fyn. De har visstnok hatt stor suksess med sine selverklærte konstruktive saker, som de presenterer både i nyhetene og det informantene kaller flow-programmer.

«Når de lager lytterundersøkelser viser det seg at de ti historiene som lytterne kan huske fra den seneste tiden har alle sammen vært de konstruktive historiene. Det er dem de etterspør og det er dem de gjerne vil ha mer av.» - Ola

P4 Fyn har valgt en annen tilnærming til konstruktiv journalistikk enn både DR og TV2. De fasiliterer løsninger og følger saken helt til løsningen har kommet på plass. Det P4 Fyn gjør kan kategoriseres som civic journalism, etter Gyldensteds definisjon. Gyldensted mener denne typen journalistikk har flere likhetstrekk med den konstruktive journalistikken, men ikke er helt det samme. (Gyldensted 2015 s.25).

Informantene fra Danmarks Radio er enstemmig skeptisk til denne måten å lage nyheter på, og det virker til å være et tema de alle har reflektert over.

«Jeg har tenkt mye på skillet mellom konstruktiv journalistikk og civic, eller public, journalism, når du går inn og blir advokat på vegne av noen. Da påtar du deg en rolle som i stor grad er politisk. Du peker på: her er våre løsninger. Det gjør vi ikke i konstruktiv journalistikk. Der er journalistikken mer ren i mine øyne. I konstruktiv journalistikk legger vi fram en løsning, men forholder oss ikke til om vi synes den er riktig eller feil, hvor i public journalism går man typisk inn og advokerer for en løsning og prøver å få så mange som mulig med på den. Jeg synes skille mellom de to er viktig. Jeg synes man skal være sin rolle bevisst og ikke bli politikere.» - Trine

«Jeg håper også at journalistene på Fyn fortsatt er kritiske overfor dem som ikke kunne få det til å fungere og kritisk overfor, er det nå den riktige løsningen?» - Ola

Kort oppsummert er essensen i denne delen at:

- Man jobber etter samme nyhetskriterier og med samme kritiske utgangspunkt når man lager konstruktive saker som konvensjonelle nyhetssaker.

Dette var det viktig for informantene å poengtere. En konstruktiv sak og en gladsak, eller positiv sak, er ikke det samme, og forskjellen er blant annet det kritiske elementet. Det ble også poengtert at de konstruktive sakene må ha samfunnsmessig relevans, noe som på ingen måte er et kriterium for en gladsak.

- Informantene mener civic journalism og konstruktiv journalistikk ikke er det samme. De mener civic journalism blir for aktivistisk, noe de mener ikke er journalisters jobb.

Her skiller de seg fra P4 Fyn, som jobber på denne måten, og til en viss grad fra Cathrine Gyldensted. Hun mener civic journalism og konstruktiv journalistikk har mye til felles, og mener i motsetning til mineinformanter at å fasilere løsninger og følge en sak til en løsning er på plass absolutt har en plass i journalistikken. (Gyldensted og Bjerre 2014 15%).

- Informantene kritiserer andre medier som sier de lager konstruktiv journalistikk for nøyaktig det samme som konstruktiv journalistikk blir kritisert for generelt.

Dette syns jeg er et litt artig funn, men det er også viktig. Dette kommer nok av at det er forskjellig praksis rundt det man kaller konstruktiv journalistikk, og at noen faktisk gjør akkurat de tingene som konstruktiv journalistikk kritiseres for. Som for eksempel å lage gladsaker, eller bli aktivistisk. Dette betyr jo bare at i alle fall noe av kritikken mot konstruktiv journalistikk faktisk er berettiget. Selv om den ikke dermed sagt er treffende for hvordan DR lager sine konstruktive nyheter. Det er heller ikke fullstendig enighet mellom Danmarks Radios praksis og de fremste teoretikernes syn. Dette er et problem, da publikum ikke vet hva de får eller hva de kan forvente når de blir forespeilet konstruktive nyheter, og noe som burde tas tak i av de som jobber med temaet. Nå er det jo ikke slik at Danmarks Radio i det hele tatt annonserer at de driver med konstruktiv journalistikk overfor publikum, noe som sikkert er lurt slik tingene står nå. Hvis sakene er sterke nok i seg selv taler de også for seg selv.

5.4 Troverdighet og forhold til publikum

I denne delen tar jeg opp informantenes tanker omkring publikum og publikums oppfatning av konstruktiv journalistikk. Jeg har ikke gjort noen undersøkelse på publikum, så dette er utelukkende informantenes tanker om temaet. Videre ser jeg på publikums tillitt til media og medias påvirkning på publikum, fra informantenes synspunkt. Til slutt går vi inn på et tema som mer eller mindre uforutsett dukket opp i intervjusituasjonen. Nemlig nyhetenes påvirkning på informantene. I denne delen er det forskningsspørsmålene - *Hvordan opplever informantene at andre medier og publikum respondere på deres konstruktive nyhetssaker?*, -

Hva mener informantene konstruktiv journalistikk kan tilføre journalistikken? Og - Hvordan passer konstruktiv journalistikk inn i samfunnsrollen, slik informantene ser det?, som er i fokus.

«Jeg syns konstruktiv journalistikk er helt vilt viktig. Det er avgjørende for å skape troverdighet til journalister og journalistikk. Avgjørende i forhold til å opplyse folk om hvordan verden virkelig er. Og vilt viktig i forhold til å få folk til å ha lyst til å se, høre og lese nyhetene. Om det passe inn i våre nyhetskriterier spiller ingen rolle. Vår oppgave er å gjøre borgerne i stand til å treffe beslutninger i demokrati, og opplyse om verden og være kritiske overfor autoriteter. Det kan man ikke gjøre hvis man kun forteller den ene siden av saken.»

- Trine

5.4.1 Publikums holdninger

Når det gjelder publikums holdninger til konstruktiv journalistikk er det litt vanskeligere for informantene å si så mye om. Da dette ikke er noe jeg har empiri på er det heller ikke noe jeg kan si noe om. Danmarks Radio får ikke så mye direkte henvendelser fra publikum om temaet. I motsetning til flere andre nyhetsmedier i Danmark, har de ikke annonsert at de har begynt å jobbe mer med konstruktive saker. Innføringen har kommet gradvis også for publikums del, og det kan muligens være en av grunnene til dette. Redaktørene hevder likevel at publikum ser ut til å dele og engasjere seg mer i de konstruktive sakene.

«Det har blitt lagd noe medieforskning på sendingen jeg er redaktør for og de har funnet ut at folk vil ha de konstruktive nyhetene. Der noen lykkes og mennesker gjør noe. De etterlyser det.»

- Kari

Flere av informantene uttaler dette, men de har ikke noen konkret forskning å vise til. Ser man på forskningen på løsningsjournalistikk som jeg presenterte i teorikapittelet, så de derimot den samme tendensen som informantene viser til. Det skal sies at den undersøkelsen bare tok for seg publikums selvuttalte intensjoner, ikke deres faktiske handlinger. Den var også relativt liten av omfang og dermed ikke nødvendigvis representativ. ¹⁸

Trine mener dette viser at konstruktiv journalistikk kan være med på å bøte på popularitetsproblemen til media om dagen, og at flere derfor burde gjøre som de gjør i Danmarks Radio.

---

¹⁸ https://mediaengagement.org/wp-content/uploads/2014/06/ENP_SJN-report.pdf

«Løsningsorienterte saker blir likt, delt og diskutert mer enn de andre sakene, og det er jo det alle mediene er ute etter nå. Jeg mener at for journalistene, og journalistikkens skyld, er dette riktig vei å gå.»

- Trine

Uten noen konkret forskning å legge frem blir dette bare journalistenes subjektive mening. Man skal selvfølgelig møte løse påstander med en viss skepsis, men det fins altså annen forskning som antyder at det *kan* være noe i det hun sier. Karen McIntyre har lagd en mindre utgave av en veldig lik undersøkelse som Solutions Journalism Network hadde gjort, men hennes resultat viste ikke signifikant endring i oppførselen til leserne når det kom til deling på sosiale medier (McIntyre 2017). Det er derfor vanskelig å si om konstruktive nyheter får publikum til å like, dele og diskutere dem mer. Det er derimot et interessant spørsmål, da som Trine sier, «det er det alle mediene er ute etter nå». Dette er med andre ord et tema det med fordel kunne forskes mer på.

5.4.2 Publikums tillitt

Det informantene derimot vet, og poengterer alle sammen, er at i publikumsundersøkelser scorer Danmarks Radio høyest på troverdighet blant danske medier. De mener selv de konstruktive vinklene kan ha en del av æren for det. Igjen er dette en påstand det er vanskelig å ettergå. Slik jeg forsto det fra informantene har de alltid scoret høyt på troverdighet, noe allmennkringkasterne ofte gjør. Derfor er absolutt tenkelig at tilliten publikum har til dem er på bakgrunn av nettopp rollen som allmennkringkaster. Ikke nødvendigvis på grunn av den konstruktive journalistikken.

Så strengt tatt er konklusjonen man kan dra ut av dette, dersom påstandene deres stemmer, at flere konstruktive vinkler ikke har skadet troverdigheten deres. I alle fall ikke nok til å slå de ned fra plassen på tillitstoppen. Forskningen til McIntyre har jo også vist at publikum ikke vurderer konstruktive nyhetssaker som mindre verdifull journalistikk, og at de liker saker med en effektiv løsning bedre enn en uten. (McIntyre 2015).

Selv om DR scorer høyt på troverdighet er informantene fullt klar over at journalister som yrkesgruppe ikke er så høyt ansett på det området. Det er noe som bekymrer dem. De er, i likhet med mediefolk verden over, smertelig klar over utfordringene mediene står overfor. Flere av dem snakker om hvor viktig journalistenes troverdighet er i våre dager når publikum bombarderes av informasjon fra alle kanter, og langt fra all informasjon er sannferdig.

«Folk stoler ikke på journalister lengre. Det er ikke bra. De stoler like mye på oss som bruktbilselgere og eiendomsmeglere. Og hvis de ikke stoler på oss vil de ikke bruke tid på oss. Og så er det et kjempeproblem med fake news. Folk får informasjonen sin fra google og Facebook og aner ikke hvor den kommer fra. Det er ikke bare et problem for journalistikken, men også for demokratiet og den offentlige debatten.»

- Ulrik Haagerup

Ulrik Haagerup er inne på et viktig poeng her. Media har en viktig rolle i demokratiet og en samfunnsoppgave. Som jeg har drøftet i teorikapittelet er ikke den samfunnsoppgaven så klart definert, men det vi kan være enige om er at medias oppgave er å informere borgerne slik at de er i stand til å ta veloverveide valg og delta i demokratiet. (Bjerke 2011) Når publikum har en slik enorm tilgang på informasjon er det ingen selvfølge at de skal vende seg til nyhetsmediene for å få dekket sine informasjonsbehov. Publikum kan ganske enkelt velge vekk nyhetene. Hvis de gjør det, eller ikke stoler på informasjonen de får fra media, har vi et stort problem. Da er ikke nyhetsmedia relevante lengre, og trengs ikke til å gjøre det samfunnsoppdraget de mener de har.

«Vi i tvavisen og radioavisen scorer veldig høyt på troverdighet, men folk scorer generelt journalister veldig lavt. Men hvis noen opplever at vi forteller om verden litt mer som den er, kan det jo hende de opplever oss som mer troverdig. Jeg vet ikke, men det kan jo tenkes»

- Kari

Dette er en mening som deles av alle informantene mine, og logikken i tankegangen er det ingenting å si på. Det er imidlertid vanskelig å bevise. Trine er enda mer bombastisk i sitt syn på saken.

«Jeg tror konstruktiv journalistikk kan vær en av løsningene for de problemer mediene står ovenfor. Også fake news. Jeg mener det er avgjørende i forhold til vår troverdighet. Folk som leser om sitt eget felt i media syns vi er idioter fordi vi bare skriver om det som ikke virker. Jeg tror virkelig konstruktive nyheter kan hjelpe på troverdigheten og hjelpe folk med å ikke falle i fake news-fella.»

- Trine

5.4.3 Medias påvirkning på publikum

Et annet aspekt som opptar redaktørene er publikums oppfatning av virkeligheten, og hvor alvorlig det kan være når folk ikke oppfatter verden slik den faktisk er. Flere av dem drar fram forskningen til Hans Rosling for å illustrere publikums skjeve verdensbilde. Han slår, i likhet med Ipsos, fast at det står ganske dårlig til med kunnskapen til folk flest på området. (Rosling

2018 og ¹⁹⁾ Både informantene mine og Rosling mener media bidrar til å skape dette skjeve verdensbildet.

«Se på den amerikanske valgkampen. I realiteten har arbeidsledigheten i USA som helhet gått ned til 4,5 prosent, men hvis man spør velgerne, både demokrater og republikanere tror gjennomsnittet at det er 31 prosent. Hvis du inni hodet ditt har oppfattelsen av at 31 prosent er arbeidsledige, hvem stemmer du på? Selv om realiteten er en ting, hvis du ikke tror på det, hvis det ikke er slik du opplever det, og spesielt hvis du kun ser på nyhetene om at ting går til helvete får man et bilde i hodet at det er sånn og man baserer sine handlinger på det. Og det gjør jo politikerne også.»

- Ulrik Haagerup

Som vi ser fra Steinar Larsens forskning er det liten tvil om at media bidrar til å skape et mer negativt verdensbilde. (Larsen 2014) Det å bli eksponert for all verdens farer på daglig basis skaper en kunstig høy redsel for ting som statistisk sett ikke er farlig for oss. Vi er redde for det som er skummelt, istedenfor det som er farlig, slik Rosling beskriver det. (Rosling 2014 s.122) Noe som også støttes av Larsens forskning. (Larsen 2014) Ikke bare kan dette skape engstelse hos publikum. Det kan også føre til «compassion fatigue», som Gyldensted snakker om. En psykologisk beskyttelsesmekanisme som fører til likegyldighet hos publikum, som igjen kan føre til at de velger vekk nyhetene. (Gyldensted og Bjerre 2014 29%). Dette er noe informantene er bevisste på, og noe de har tatt grep for å forsøke og motarbeide i Danmarks Radio.

«Vi har en sånn kort nytt verden rundt. Hvis du bare viser bombing i Irak eller Syria eller Midtøsten kaller vi det en føljetonghistorie, og de når ikke gjennom. Folk lytter ikke. De har blitt immune mot dem. Og en sak skal ikke gå lenge før det blir en føljetonghistorie. Det er noe med død og en ny bombe og 28 drept i Bagdad. De får ingen kontekst, og forstår det ikke. Er det noe som har endret seg siden i går? Da var det 32 drepte. Folk blir immune. Fullstendig. For man kan ikke ta inn over seg det med at masse folk er drept. Man kan se for seg bildene, uklare bilder fra en markeds plass i Bagdad og folk som gråter, men man blir litt kald for det. Og det er forferdelig. På et tidspunkt bestemte vi at vi ikke skulle fortelle den type saker på den måten. Vi skulle heller samle opp sakene og forklare at det er flere angrep fordi sånn og sånn. Prøve å sette det inn i en kontekst»

- Kari

---

¹⁹ <http://perils.ipsos.com/slides/index.html>

«Det nytter ikke å gi dem et produkt der alt er forferdelig og det ikke fins noen løsninger, eller noen ting som gjør verden til et spennende sted. Jeg kan godt forstå de som velger oss fra seg fordi de ikke orker å høre på alt det dårlige.»

- Truls

Informantene mener at å få inn konstruktive elementer kanskje er spesielt viktig i utenriksnyhetene. Der publikum kan blande nyhetsinntrykkene med egne erfaringer når det gjelder innenriksstoff, er det stort sett umulig når det gjelder utenriksstoff. I innenriksredaksjonene i DR Nyheter er konstruktive vinkler nå en del av arbeidsmetoden, og noe som jevnlig blir brukt når det passer seg slik. I utenriksredaksjonen, som i stor grad lener seg på stoff fra nyhetsbyrå kan det være mer utfordrende. Da har de, ifølge informantene, et spesielt ansvar for å sørge for å gi et mer nyansert bilde.

«I den nasjonale journalistikken foregår det jo i en offentlighet du er i. Du ser jo at ikke alle skolene er dårlige. Men man har ikke mulighet til å gå rundt i Afghanistan og se. I Afrika går de aller fleste jenter på skole og er vaksinerte. Vi sitter med en privilegert adgang til utenriksstoffet og derfor er det ekstremt viktig å se verden med to øyne(...) Det er veldig relevant og vanskelig å sørge for at seerne, lytterne og leserne får et riktig bilde av verden. Å ikke bare vise en verden med krig, død, ødeleggelse, jordskjelv og bomber, men også en verden hvor tingene går fremover.»

- Trine

5.4.4 Nyhetenes påvirkning på informantene

Et interessant funn jeg gjorde under intervjuene mine var at påvirkningen overdrevent negative nyheter kan ha, ikke bare rammer publikum, men også informantene mine.

Dette er noe Trine har følt på kroppen.

«Selv jobbet jeg mye da det gikk hardt for seg i Aleppo. Jeg ser mer enn de fleste vanligvis også, men jeg fikk lyst til å slå av pc'en. Jeg ville ikke høre mer om det. Og compassion fatigue rammer ikke bare meg men alle borgere.»

- Trine

Samtlige av mine informanter sa de syntes det føles godt å kunne jobbe med konstruktive nyheter, men da jeg spurte de om det virket det ikke som at de i det hele tatt hadde tenkt på det før. De var også veldig påpasselige med å poengtere at deres følelser rundt det ikke er det viktige, og at de aldri lager konstruktive saker bare for å lage de. Det er slett ikke hver dag de har konstruktive nyheter i sine sendinger, og det er heller ikke noe mål i seg selv.

«Jeg synes det føles godt å kunne presentere konstruktive nyheter, men akkurat det synes jeg ikke er viktig. Det viktige er å gjøre det som er best for seerne. Hvis jeg må servere blod død og ødeleggelse så gjør jeg det. Det er jobben min.» - Trine

Kort oppsummert har jeg i denne dele funnet ut at:

- Informantene mener de konstruktive sakene blir likt, delt og diskutert mer enn tradisjonelle nyhetssaker.

Dette er ikke en påstand jeg kan verifisere, men det fins forskning som antyder at dette kan stemme. Jeg mener det er en påstand det kan være verd å undersøke nærmere, da engasjement fra publikum på nettet og sosiale medier er veldig viktig for mediene nå til dags.

- Informantene mener det sterke fokuset på negative nyheter gir publikum et skjevt bilde av verden.

Det er et faktum at publikum ikke har en riktig oppfatning av verden. (Rosling2018 og ²⁰) I hvor stor grad media har skylda for dette er derimot ikke slått fast. Men da media, som de jo proklamerer selv, er de som skal formidle samfunnsinformasjonen, er det nærliggende å anta at de kan tilskrives noe av ansvaret for at publikum ser ut til å være systematisk skjevinformert. Her kommer igjen Hans Roslings teorier på banen. Rosling mener man ikke kan klandre media for å være ubalansert, da man ikke kan forvente noe mer av dem enn man gjør av folk flest. (Rosling 2018 s.212). Dette bør være en deprimerende tanke for journalister. Det Rosling gjør her er jo å effektivt fjerne journalisters betydning i samfunnet. I alle fall den betydningen de selv mener de har. Hvis journalister skal kunne påberope seg å være den fjerde statsmakt som informasjonsformidler til folket i et demokratisk samfunn må man da virkelig kunne forvente mer balanse og saklighet av en journalist enn av folk flest.

Dette er en persons mening om journalister, men det er ingen hvem som helst. Og hvis en respekter prominent professor i verdenshelse har, og forfekter, en slik oppfatning av journalister kan det være på tide å se seg i speilet og muligens vurdere om det man gjør er riktig.

- Informantene tror flere konstruktive nyheter kan bidra til at publikum får større tillitt til media.

---

²⁰ <http://perils.ipsos.com/slides/index.html>

Dette er en påstand det er vanskelig å verifisere, men det er ingen fjern tanke at dersom publikum opplever at mediene viser dem et mer nyansert bilde av verden, vil det inspirere til mer tillitt. Også et tema det absolutt er verd å undersøke nærmere.

- De mener konstruktive vinkler er spesielt viktig når det gjelder utenriksnyheter.

Publikum ikke kan nyansere nyhetsbildet med egne erfaringer slik de i større grad kan med nyheter fra deres eget lokalsamfunn. ‘

- Informantene mener medias overdrevent negative bilde av verden kan føre til compassion fatigue, der publikum kobler ut de dramatiske nyhetene, og i verste fall velger nyhetene fra seg.

Dette er altså, foruten den enorme tilgangen til informasjon, en annen ting som kan støte publikum fra nyhetsmediene. Blir mengden voldsomme negative inntrykk for stor er det psykologiske beskyttelsesmekanismer som slår inn for å skåne oss. (Gyldested 2015 s.148) Når man ser slike reaksjoner hos nyhetspublikum bør man sette spørsmålstegn ved hva det er man faktisk utsetter publikum for.

- Alle informantene synes det føltes godt å jobbe med konstruktive nyheter.

Å jobbe dag ut og dag inn med utelukkende negative nyhetssaker har utvilsomt en negativ påvirkning på journalister også, selv om jeg ikke kan vise til noe forskning på området. Jeg hadde dog en informant som inngående beskrev sitt eget møte med compassion fatigue. Informantene mine var så glade og engasjerte for å få snakke om konstruktiv journalistikk at det falt seg helt naturlig å spørre om de også ble glade av å jobbe med det. Det bekreftet alle, selv om de virket overrasket over spørsmålet, og prøvde å feie det unna med å si at det mer eller mindre var en positiv bivirkning som egentlig ikke betydde noe. Jeg mener absolutt at det betyr noe, og jeg synes dette var et viktig og litt uventet funn. Desillusjon, utbrenthet og depresjoner er, slik jeg har forstått og erfart det, ikke uvanlig blant journalister. Slik jeg ser det er journalisters trivsel i jobben og mentale velvære absolutt et viktig tema. Også for at de igjen skal kunne være i stand til å gi balansert og god journalistikk til publikum. Jeg synes uten tvil det er verd å undersøke videre om å jobbe med konstruktive nyheter kan bidra til bedre psykisk helse hos journalistene.

6.0 Konklusjon

Målet mitt med denne oppgaven har vært å få en bedre forståelse av hva konstruktiv journalistikk er, og hvordan man kan inkorporere det i tradisjonell nyhetsdekning. Det har jeg forsøkt å belyse med dybdeintervjuer av daværende sjefsredaktør Ulrik Haagerup og fire andre redaktører i DR Nyheter, samt en innholdsanalyse av tre nyhetssaker fra Danmarks Radios TVavisen 21.30.

Problemstillingen min var som følger:

- Hvordan forstår Danmarks Radio begrepet konstruktiv journalistikk og hvordan kommer det til uttrykk i Danmark Radios(DR) nyhetssendinger?

Det har jeg undersøkt ved hjelp av følgende forskningsspørsmål:

- Hva legger informantene i begrepet konstruktiv journalistikk?
- Hva kjennetegner DR's konstruktive nyhetssaker, og hvordan presenterer de dem?
- Hvordan var informantenes første møte med konstruktiv journalistikk?
- Hvordan opplever informantene at andre medier og publikum responderer på deres konstruktive nyhetssaker?
- Hva mener informantene konstruktiv journalistikk kan tilføre journalistikken?
- Hvordan passer konstruktiv journalistikk inn i samfunnsrollen, slik informantene ser det?

Nedenfor vil jeg gå gjennom de viktigste funnene mine og dele noen tanker om mulig videre forskning. Jeg begynner med å presentere funnene som svarer på problemstillingen min. Da funnene ikke nødvendigvis korresponderer med et forskningsspørsmål har jeg deretter tematisert dem på et vis jeg synes var hensiktsmessig.

6.1 Hvordan forstår informantene i Danmarks Radio konstruktiv journalistikk og hvordan kommer det til uttrykk i deres nyhetssendinger?

Danmarks Radio ser på konstruktive vinkler, som de kaller det, som et verktøy man som journalist kan og bør bruke men ikke alltid. Det skal være et supplement til den tradisjonelle nyhetsdekningen, som informantene mener er mangelfull fordi de ikke har de konstruktive, framtidsrettede vinklene.

Det som kjennetegner en konstruktiv sak er ifølge informantene mine at den skuer framover, og/eller legger frem en løsning på et problem eller en utfordring. Informantenes beskrivelser,

og tv-innslagene jeg analyserte korresponderte med tre av motbevegelsene McIntyre og Gyldensted mener er underkategorier av konstruktiv journalistikk, nemlig prospektiv journalistikk, løsningsjournalistikk og gjenopprettende narrativ. (McIntyre og Gyldensted 2017). Selv om informantene i Danmarks Radio aldri nevnte positiv psykologi, korresponderer deres praksis i stor grad med Gyldensteds teorier omkring konstruktiv journalistikk, om enn ikke hundre prosent.

Når man jobber med konstruktiv journalistikk skal man være like kritisk og grundig som man er i enhver annen nyhetssak, og man jobber etter de samme nyhetskriteriene som alltid. Dette poenget ble understreket av innholdsanalysen som viste nettopp dette i de konstruktive sakene fra Danmarks Radio.

Danmarks Radios konstruktive saker omhandler alltid et allerede etablert problem. Hvis de ikke gjør det er det bare en gladsak, og ikke en konstruktiv sak ifølge informantene. Ofte kommer den konstruktive saken som en oppfølger til sist i det de kaller et rull, som er flere saker som har rullet over flere flater gjennom dagen.

6.2 Kritikken og reaksjonene

Kritikken av konstruktiv journalistikk går i stor grad ut på at det er gladsaker, ukritisk journalistikk, eller at den er å gå makthavernes ærend.

Informantene mener dette beror på misforståelser, men de sier også selv at andre medier som hevder de bedriver konstruktiv journalistikk lager nettopp gladsaker, eller er aktivistiske.

Praksisen rundt det som kalles konstruktiv journalistikk er altså sprikende, og kritikken er ikke urimelig, selv om det ikke nødvendigvis er treffende for Danmarks Radios praksis. Desillusjonerte journalister som var kritiske til den rådende journalistiske praksis var mer tilbøyelig til å være åpen for konstruktiv journalistikk, da de ble introdusert for det. Da konstruktiv journalistikk kan kalles en motbevegelse, som er kritiske til tingenes tilstand er kanskje ikke det så rart.

Slik jeg ser det er Danmarks Radios konstruktive nyhetssaker et supplement til den tradisjonelle nyhetsdekningen. Sakene bidrar med ny informasjon i en allerede etablert sak, og har nyhetsverdi i seg selv. Disse sakene er ofte framtidsrettet eller legger frem en løsning. To elementer jeg syns er rart at journalister har brydd seg så lite om før. For meg er det helt forunderlig å protestere mot innføringen av konstruktiv journalistikk i den grad Danmarks Radio har gjort det. De gir, slik jeg ser det, seerne sine mer enn andre medier, ikke mindre.

For å bruke deres egen metafor så er det som at man får en hammer i verktøykassa men insisterer på å bare bruke sag i husbyggingen.

6.3 Publikum

Informantene mener det sterke fokuset på negative nyheter gir publikum et skjevt bilde av verden. Da forskning viser at publikum har et skjevt bilde av verden (Eks. Rosling 2018), og media er formidler av samfunnsinformasjonen tyder mye på at denne påstanden har hold.

Det overdrevne fokuset på negative nyheter kan føre til compassion fatigue hos publikum, noe som kan støte de vekk fra nyhetene. (Gyldensted 2015 s.148). Et negativt verdensbilde kan igjen føre til engstelse hos publikum (Larsen 2014), og ifølge Ulrik Haagerup, et feil grunnlag for å kunne ta demokratiske valg. Informantene tror et mer balansert bilde av verden kan bøte på det. De tror også det kan bidra til at publikum får større tillitt til media, en påstand som er vanskelig å verifisere, men som absolutt fortjener nærmere forskning.

Informantene mener de konstruktive sakene blir likt, delt og diskutert mer enn tradisjonelle nyhetssaker. Dette er også en ikke verifisert påstand, men som bør forskes på.

Jeg syns også DRs betraktninger rundt problemene media står ovenfor i dag, og hvordan de mener konstruktiv journalistikk kan bidra positiv er interessant. Det er vanskelig å verifisere påstandene om at konstruktive saker likes, deles og diskuteres mer enn andre, og at de fører til mer tillitt i befolkningen, men hvis det er tilfelle kan det bety at konstruktiv journalistikk kan være en viktig brikke i å gjenerobre posisjonen som den fjerde statsmakt.

Til sist har jeg et uventet men ikke desto mindre viktig funn:

Alle informantene syns det føltes godt å jobbe med konstruktive nyheter. Når man jobber med nyheter som i overveiende grad tar for seg negative aspekter ved verden er det bare naturlig at journalister også får et negativt verdensbilde og alle negative følgene av dette. Kanskje kan muligheten til å jobbe med flere konstruktive nyheter bidra til bedre psykisk helse og mer trivsel blant journalistene også. Absolutt et tema det er verd å forske videre på.

6.3 Avsluttende tanker

Jeg gikk inn i dette prosjektet med begrenset kunnskap om både konstruktiv journalistikk og Danmarks Radios arbeidsmetoder på området. Det ble raskt tydelig at mine tanker på forhånd ikke helt korresponderte med virkeligheten hos Danmarks Radio. Jeg trodde for eksempel at

konstruktiv journalistikk var noe «alle» i redaksjonen snakket om, og hadde et forhold til. Jeg så for meg et morgenmøte der Haagerup sa noe sånt som: «Hvilken konstruktiv sak skal vi lage i dag?» Det stemte overhode ikke. Det var ikke noe det ble snakket om på morgenmøtene, og det var strengt tatt ikke noe det var noen allmenn bevissthet rundt i redaksjonen. I den grad journalistene hadde et forhold til det, virket det mest å være på underbevisst plan. Redaktørene og Haagerup kunne be om saker som hadde et konstruktivt tema, og rost konstruktive saker når de kom inn, men det virket til å være veldig lite bruk av begrepet konstruktiv journalistikk. Også i den sammenheng.

De informantene jeg snakket med var redaktører, og bedre informert enn journalistene. Likevel var det relativt nylig de hadde funnet monn i konstruktiv journalistikk, til tross for at Ulrik Haagerup hadde jobbet i det stille for å innføre konseptet i ti år.

Det har ført til at funnene jeg har gjort går, slik jeg ser det, til tider langt utenfor forskningsspørsmålene mine. Dette var uventet, men også veldig spennende. Jeg har fått mer innsikt enn jeg på forhånd trodde jeg skulle få. Jeg synes jeg har gjort mange interessante funn, til tross for det begrensede omfanget denne oppgaven har. Funnene ikke generaliserbare da de er basert på bare fire personers subjektive oppfatninger, men jeg mener likevel den kan ha verdi for andre. Jeg håper de kan være interessante for både journalister og medieforskere og bidra til videre diskusjon om temaet konstruktiv journalistikk.

7.0 Litteraturliste

- Allern Sigurd og Roppen Johan (2010) Journalistikkens samfunnsoppdrag. IJ-Forlaget
- Bjerke Paul (2011) «Journalistikkens vekst og fall – om journalistisk profesjonsmakt». IJ-Forlaget
- Brants, Kees (2013) “Trust, cynicism, and responsiveness” i Peters, Chris and Broersma, Marcel (2013) “Rethinking journalism. Trust and participation in a transformed news landscape”, Routledge
- Broersma, Marcel (2013) “A refractures paradigm” i Peters, Chris and Broersma, Marcel (2013) “Rethinking journalism. Trust and participation in a transformed news landscape”, Routledge
- Drok, Nico og Hermans Liesbeth (2016) “Is there a future for slow journalism?”, Journalism Practice, 10:4, 539-554, DOI: 10.1080/17512786.2015.1102604
- Gyldensted, Cathrine (2015) “From mirrors to movers- Five elements of positive psychology in constructive journalism”. GGroup Publishing
- Gyldensted, Cathrine og Bjerre, Marlene (2014) “Håndbog I konstruktiv journalistik.» Ajour
- Haagerup, Ulrik (2014) “Constructive News – Why negativity destroys the media and democracy-and how to improve journalism of tomorrow.” InnoVatio Publishing
- Kvale S. og Brinkmann S. (2015) Det kvalitative forskningsintervju. 3. utgave. Oslo, Gyldendal Norsk Forlag.
- Larsen, Steinar (2014) «Når nyheter skaper engstelse» IJ-forlaget
- Mathisen Røe B. (2011) «Å forske i eget felt. Når forskningen møter journalistikken» Paper til doktorgradskurs DLE 110 Kvalitative forskningsmetoder i samfunnsvitenskapene. Universitetet i Stavanger.
- McIntyre, Karen og Gyldensted, Cathrine (2017) “Constructive journalism: Applying positive psychology techniques to news production” Journal of media inventions 4.2, (2017)
- McIntyre, Karen (2015) “Constructive journalism: The effects of positive emotions and solution information in news stories.” Doktorgradsavhandling, University of North Carolina
- McIntyre, Karen (2017) “Solutions journalism”, Journalism Practice, DOI: 10.1080/17512786.2017.1409647
- (Miles, Matthew B, A. Michael Huberman & Johnny Saldaña: 2014. “Qualitative data analysis: A methods sourcebook”(3rd edition) Sage publications)
- Nilsen, Vivi (2012) «Analyse i kvalitative studier- Den skrivende forskeren» Universitetsforlaget

Rapley, Tim (2011) « Some pragmatics of data analysis” i Silverman, David (2011)
“Qualitative research” (3rd edition) Sage publications

Rosling, Hans (2018) “Factfulness. Ten reasons we’re wrong about the world- and why things
are better than we think”. Sceptre

Tjora, Aksel (2013) “Kvalitative forskningsmetoder I praksis» Gyldendal Akademisk

Intervjuguide journalister

Bakgrunnsspørsmål:

- Hvor lenge har du jobbet som journalist?
- Hvor lenge har du jobbet i DR?
- (Hvor arbeidet du før? Type medium/lokal, regional, nasjonal)
- Jobber du med noen spesielle felt?

Om Konstruktiv journalistikk:

- **Hva legger du i begrepet konstruktiv journalistikk?**
- Når var første gang du hørte om konstruktiv journalistikk?
- Hva tenkte du om konstruktiv journalistikk da du først fikk høre om det? (Kritisk? Skeptisk? Positiv? På hvilken måte? Hvorfor?)
- Har du opplevd noen motforestillinger eller andre syn på konstruktiv journalistikk enn det du har? (Fra andre i media, kilder eller publikum?)
- Hvilket inntrykk har du av kunnskapsnivået om konstruktiv journalistikk blant andre i media, kilder og publikum? (Vet de hva det er? Tror de det er noe annet enn hva du mener det er?)

Jobbe med konstruktive nyheter:

- **Fortell om da du selv begynte å jobbe med konstruktive nyheter:**
- Var det annerledes enn du hadde trodd? I så fall på hvilken måte?
- Liker du det? (Hvorfor/hvorfor ikke?)
- **Har arbeidsdagen endret seg etter at du begynte å jobbe med konstruktive nyheter? (Hvordan?)**
- Er det annerledes enn å jobbe med nyheter på den tradisjonelle måten? I så fall på hvilken måte? (Hva er positivt/ negativt?)
- Er det mer arbeidskrevende å jobbe med konstruktive nyheter?
- Er det mer tidskrevende?
- **Hvordan går du fram for å finne konstruktive nyhetssaker/vinklinger?**
- **Hvordan tenker du når du skal velge vinkling på saken?**
- Forsøker du alltid å finne en konstruktiv vinkling eller et konstruktivt element i nyhetssakene du jobber med?

- (Er det en spesiell type saker som ender opp som konstruktive saker?)
- **Syns du konstruktive nyheter er viktig? (Hvorfor?/Hvorfor ikke?)**
- Har redaksjonen endret seg siden dere har begynt å jobbe med konstruktive nyheter?
(Stemning, stressnivå, sykdom osv)
- Har du fått tilbakemelding fra publikum på dine konstruktive nyhetssaken? (Hvilke?)

- **Er det noe mer du vil legge til?**

Intervjuguide redaktør/nyhetsleder

Bakgrunn:

- Hvor lenge har du jobbet med journalistikk? (Hvor lenge journalist, redaktør..)
- Hvor lenge har du jobbet i DR?
- (Hvor arbeidet du før? Type medium/lokal, regional, nasjonal. Type stilling.)

Om konstruktiv journalistikk:

- **Hva legger du i begrepet konstruktiv journalistikk?**
- Når var første gang du hørte om konstruktiv journalistikk?
- Hva tenkte du om konstruktiv journalistikk da du først fikk høre om det? (Kritisk? Skeptisk? Positiv? På hvilken måte? Hvorfor?)

Jobbe med konstruktive nyheter:

- **Fortell om da du selv begynte å jobbe med konstruktive nyheter:**
- (Har du jobbet med konstruktive nyheter som journalist?)
- (Fortell om da du begynte å jobbe med konstruktiv journalistikk som leder)

- **Har arbeidsdagen endret seg etter du begynte å jobbe med konstruktive nyheter? (Hvordan?)**
- Er det annerledes enn å jobbe med nyheter på den tradisjonelle måten? I så fall på hvilken måte?
-
- **U: Fortell om innføringen av konstruktive nyheter på DR.**
- Hvem tok initiativ til å innføre flere konstruktive nyheter?
- Hvorfor har dere innført det?
- Hvordan var innstillingen til konstruktiv journalistikk blant andre i DR? (Ledere, journalister?)
- Opplevde du fordommer/motforestillinger/bekymringer?
- Hvordan var kunnskapsnivået om konstruktiv journalistikk blant redaktører og journalister i DR?

Praktisk arbeid

- Hva har vært utfordrende med å innføre et større fokus på konstruktive nyheter?
- Er det mer ressurskrevende?
- På hvilken måte har det vært positivt?

- Hvordan arbeider du som leder for at konstruktiv journalistikk skal være en prioritet?
- Er det rutiner for det? (Tas det opp på morgenmøter etc.?)
- Jobber journalistene selv fram sakene? (Har dere researchere ei?)
- Er det egne journalister som jobber med konstruktive nyheter? (Typ gravejournalister? I så fall hvilke? Spesielt erfarne? Innenfor spesielle felt?)

- Har du opplevd noen motforestillinger eller andre syn på konstruktiv journalistikk enn det du har? (Fra andre i media, kilder eller publikum?)
- Hvilket inntrykk har du av kunnskapsnivået om konstruktiv journalistikk blant andre i media , kilder og publikum? (Vet de hva det er? Tror de det er noe annet enn hva du mener det er?)

- **Syns du konstruktiv journalistikk er viktig? (Hvorfor/hvorfor ikke?)**

- Har redaksjonen endret seg siden dere har begynt å jobbe med konstruktive nyheter? (Stemning, stressnivå, sykdom osv)
- Har dere gjort noe for å direkte kommunisere ut til publikum at dere fokuserer mer på konstruktive nyheter?
- Hvordan har tilbakemeldingene fra publikum vært på de konstruktive nyhetene?

- **Er det noe mer du vil legge til?**

Birgit Røe Mathisen
Historie, kultur og medier Nord Universitet
Postboks 1490
8049 BODØ

Vår dato: 27.01.2017

Vår ref: 52013 / 3 / ASF

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 10.01.2017. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>52013</i>	<i>Konstruktiv journalistikk- En ny måte å se verden på</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Nord universitet, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Birgit Røe Mathisen</i>
<i>Student</i>	<i>Ida Løvdahl Alvsen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.05.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Amalie Statland Fantoft

Kontaktperson: Amalie Statland Fantoft tlf: 55 58 36 41

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Kopi: Ida Løvdahl Alvsen ida_alvsen@hotmail.com

INFORMASJON OG SAMTYKKE

I følge meldeskjemaet skal deltakerne i studien informeres muntlig om prosjektet og samtykke til deltakelse. For å tilfredsstille kravet om et informert samtykke etter loven, må utvalget informeres om følgende:

- hvilken institusjon som er ansvarlig
- prosjektets formål
- at opplysningene behandles konfidensielt, og hvem som vil ha tilgang
- at det er frivillig å delta og at man kan trekke seg når som helst uten begrunnelse
- dato for forventet prosjektslutt, og at data anonymiseres ved prosjektslutt
- kontaktopplysninger til student/veileder.

OBSERVASJON

Dere har krysset av for at det skal innhentes personopplysninger gjennom observasjon. Personvernombudet forutsetter at de som er til stede under observasjonen informeres om prosjektet og om hvilke opplysninger som skal registreres. Dersom det skal registreres personopplysninger, må studenten ha eksplisitt samtykke til dette.

INFORMASJONSSIKKERHET

Personvernombudet legger til grunn at dere behandler alle data og personopplysninger i tråd med Nord universitet sine retningslinjer for innsamling og videre behandling av forskningsdata og personopplysninger.

PROSJEKTSLUTT OG ANONYMISERING

I meldeskjemaet har dere informert om at forventet prosjektslutt er 15.05.2017. Ifølge prosjektmeldingen skal dere da anonymisere innsamlede opplysninger. Anonymisering innebærer at dere bearbeider datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjør dere ved å slette direkte personopplysninger, slette eller omskrive indirekte personopplysninger og slette digitale lydopptak.